

Inhoud

1.	<i>HDFEZ: Planning & Control Cyclus</i>	3
2.	<i>HDFEZ: Audit Committee (AC)</i>	4
3.	 <i>Consignatiekas (uitvoering wettelijke taak)</i>	6
4.	<i>SG-cluster / HDFEZ: Programma van Apparaat naar Beter</i>	8
5.	<i>HDFEZ: Begroting en jaarrekening AFM en DNB</i>	9
6.	<i>HDFEZ: Kostenkaders AFM en DNB</i>	11
7.	<i>HDFEZ: Programma Huisvesting DNB</i>	13
8.	<i>HDFEZ: Impact Brexit op de AFM</i>	16
9.	<i>HDFEZ: de rol van eigenaar</i>	17
10.	<i>DGRB: Groningen</i>	21
11.	<i>DGRB/AFEP: Investeringsfonds</i>	24
12.	<i>DGRB: Operatie Inzicht in Kwaliteit</i>	25
13.	<i>DGRB: Noordzeeakkoord (actueel)</i>	27
14.	<i>DGRB: Vredespaleis</i>	30
15.	<i>DGRB: Defensie materieel project vervanging onderzeebootcapaciteit (DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK, COMMERCIEEL VERTROUWELIJK)</i>	32
16.	<i>DGRB: Renovatie binnenhof</i>	34
17.	<i>AFEP/DGRB: Economische Veiligheid (actueel)</i>	35
18.	<i>SG/DGRB/AFEP: Studiegroep Begrotingsruimte (SBR)</i>	37
19.	<i>DGRB: 'Op weg naar een digitale begroting' en Open data</i>	38
20.	<i>AFEP/DGRB: Werkgroep Discontovoet</i>	39
21.	<i>DGRB: Control op uitvoering en verzelfstandiging</i>	40
22.	<i>DGRB. Adviescommissie Verslaggevingsstelsel Rijksoverheid (AVRo)</i>	42
23.	<i>DGRB: Algemene Rekenkamer (AR)</i>	44
24.	<i>GT: Warmtefonds</i>	46
25.	<i>GT: de Volksbank</i>	48
26.	<i>GT: ABN AMRO</i>	49
27.	<i>GT: Kansspelen (Holland Casino en Nederlandse Loterij)</i>	50
28.	<i>GT: Tennet</i>	53
29.	<i>GT: Schiphol en Luchtvaartnota</i>	55
30.	<i>GT: Air France – KLM</i>	56
31.	<i>GT: Positiebepaling Financiën in de EU</i>	57
32.	<i>GT: Brexit</i>	59
33.	<i>GT: Klimaat (actueel)</i>	61
34.	<i>SG-cluster/DJZ: Wet openbaarheid bestuur</i>	63
35.	<i>SG-cluster/DJZ: Inlichtingenplicht Staten Generaal</i>	64
36.	<i>SG-cluster/DJZ: Koersgevoelige informatie</i>	66
37.	<i>SG-cluster/DJZ: Wet Normering Topinkomens</i>	68

1. HDFEZ: Planning & Control Cyclus	
Verantwoordelijk DG/directie	Hoofddirectie FEZ
Omschrijving inhoud	De interne planning en control cyclus draagt bij aan de sturing van het ministerie en bestaat uit de volgende producten: •Jaarplan: hierin beschrijven de DG's de doelstellingen die zij willen bereiken in dat jaar. Dit betreft zowel de beleidsmatige doelstellingen (op basis van de politieke doelen van de bewindspersonen) als doelstellingen op het gebied van bedrijfsvoering. Tevens worden de risico's in kaart gebracht met passende beheersmaatregelen. De jaarplannen worden opgesteld door schrijfteams van de DG's waarin naast beleidsmedewerkers ook de FMA, BA's en participeert. •1e 4 maandsrapportage inclusief de 1e Concernrapportage: in de 1e 4MR wordt per de voortgang van de eerste vier maanden van het jaar beschreven ten opzichte van het jaarplan. Waar nodig worden extra maatregelen genomen om de doelstellingen te bereiken. Van alle 1e 4MR's van de DG's wordt een departementaal overkoepelende infographic gemaakt ter vaststelling in de BR. Daarnaast wordt de infographic nog bondig toegelicht in een rapportage. De infographic en de rapportage die worden opgesteld door HDFEZ vormen samen de Concernrapportage. •2e 4 maandsrapportage inclusief de 2e Concernrapportage: deze documenten en het proces hierbij zijn hetzelfde als de 1e 4MR en 1e CR, maar betreffen dan maand vijf tot en met acht van het jaar. •3e 4 maandsrapportage: in dit document wordt overkoepelend en bondiger dan in de 1e en 2e 4MR gerapporteerd over het gehele jaar om op deze wijze de cyclus af te sluiten. In dit document wordt gereflecteerd op de doelstellingen die wel en niet gehaald zijn (een bestuurlijk oordeel) om er lessen uit te kunnen trekken voor de toekomst.
Krachtenveld	Enkel interne spelers: HDFEZ, GT, DGRB, DGFZ, DGBD en AFEP. HDFEZ coördineert de P&C cyclus en toetst de producten. Schrijfteams van DG's schrijven de producten. De directies AFEP en HDFEZ schrijven ook deze producten op directieniveau (m.u.v. de 3 ^e 4MR).
Behandeling	Volgens bovenstaand schema krijgt de nieuwe in mei te maken met de 1e 4MR van de DG's. HDFEZ toetst eerst de verschillende producten waarna er managementgesprekken plaatsvinden tussen FEZ en . Vervolgens vinden er gesprekken plaats tussen de en de desbetreffende DG's. Tot slot worden de producten vastgesteld in de Bestuursraad. Bij de 3 ^e 4MR alleen managementgesprekken met DGBD.
Ambtelijke beleidsopvattingen	De interne P&C-cyclus is twee jaar geleden in haar huidige vorm ingevoerd en wordt door HDFEZ voortdurend intern geëvalueerd en verbeterd. Nu de huidige vorm twee jaar bestaat, wordt de cyclus breder geëvalueerd om de efficiëntie te verhogen en de mate van sturing binnen en buiten de DG's. Voor deze evaluatie worden er diverse interviews afgenomen bij de eindverantwoordelijken voor de P&C cyclus (intern en

	extern), met het oog op een advies aan in het eerste kwartaal 2020.
--	--

2. HDFEZ: Audit Committee (AC)	
Verantwoordelijk DG/directie	HDFEZ/Kaderstelling
Omschrijving inhoud	Conform de Regeling Audit Committees beschikt ieder departement over een Audit Committee (AC). Het AC heeft tot taak het adviseren van de Bestuursraad (BR) op ten minste de volgende drie onderdelen: • Het borgen van de kwaliteit van de bedrijfsvoering, inclusief de financiële verslaglegging; • De regie op het auditbeleid; • Het risicomanagementbeleid en de uitkomsten daarvan. Het AC is <u>geen toezichthoudend maar een adviserend</u> orgaan. Voorbeelden van onderwerpen die het afgelopen jaar in de AC-vergaderingen zijn besproken zijn: risicomanagement, voortgang aanpak onvolkomenheden bedrijfsvoering, stand van zaken implementatie AVG, de beleidsagenda, het jaarverslag (beleidsverslag en bedrijfsvoeringsparagraaf), het Verhaal en de Koers van Financiën, cultuur Belastingdienst, Brexit contingency planning, auditplan ADR. is voorzitter van het AC. De BR-leden, vier niet-ambtelijke (externe) leden, HDFEZ en ADR vormen samen het AC. Er is een open stoel voor de AR. HDFEZ voert het secretariaat van het AC. Het AC vergadert vier keer per jaar. Voor nadere verdieping kunnen additionele themasessies buiten het AC worden georganiseerd. In 2019 heeft het AC een zelfevaluatie op zijn functioneren uitgevoerd. Hieruit bleek dat het AC goed op orde is. Een aantal verbeteringen wordt doorgevoerd op het gebied van de agendering van onderwerpen en interactie in de AC-vergaderingen. Momenteel vindt een wervingstraject plaats voor twee externe leden. Eén lid met kennis, netwerken en ervaringen op het gebied van ICT-vraagstukken; het andere lid op het gebied van gedrag- en cultuurveranderingen. Dit laatste is een nieuwe functie gezien de gewenste cultuurveranderingen bij de Belastingdienst en relatie Kerndepartement-Belastingdienst.
Krachtenveld	Intern BR-leden, HDFEZ en ADR. Extern: niet-ambtelijke (externe) leden en AR (open stoel). De niet-ambtelijke (externe) leden zijn deskundige/ervaren onafhankelijke buitenstaanders die de BR adviezen geven en indringende/kritische vragen stellen ('kritische vriend'). De aanwezigheid van de AR in de AC-vergaderingen wordt soms als lastig ervaren: wat doet de AR met zaken die in het AC besproken worden? De

	BR wil daar openhartig van gedachten kunnen wisselen, maar de aanwezigheid van een toezichthouder kan belemmerend werken.
Behandeling	De minister en de staatssecretaris worden door middel van de vastgestelde verslagen van het AC geïnformeerd over de uitkomsten van de vergaderingen van het AC (conform de Regeling Audit Committees).
Ambtelijke beleidsopvattingen	De focus in het AC moet op bedrijfsvoering gericht zijn/blijven, want deze is nog niet op orde (zie onder meer de onvolkomenheden bij de Belastingdienst). Bedrijfsvoering blijft dus serieuze aandacht van het gehele AC nodig houden (dit is collectieve verantwoordelijkheid van alle BR-leden). Zodra de basis van de bedrijfsvoering op orde is, kunnen ook meer strategische zaken worden geagendeerd in het AC. Het is, uit oogpunt van betrokkenheid BR-leden in het AC, van belang om meer thema's in het AC te bespreken die meerdere DG's aangaan. Onderwerpen in het AC worden, waar mogelijk, verbonden met de actualiteit (bijvoorbeeld CAF11).

3. : *Consignatiekas (uitvoering wettelijke taak)*

Verantwoordelijk DG/directie	Hoofddirectie Financieel-Economische Zaken, afdeling Kaderstelling
Omschrijving inhoud	Het Ministerie van Financiën kent als enige departement een Consignatiekas. De Consignatiekas bevat gelden waarvan onduidelijk is wie er recht op heeft of onduidelijk is of de rechthebbende het bedrag wil aannemen. Het geld komt bijvoorbeeld uit faillissementen, schuldsaneringen, nalatenschappen, onteigeningsprocedures of uitgekochte minderheidsaandelen. Burgers kunnen via internet raadplegen of er gelden op hun naam in de consignatiekas aanwezig zijn. De gelden in de Consignatiekas worden 20 jaar bewaard en vervallen daarna aan de schatkist. De Consignatiekas bestaat sinds de Franse tijd (1795-1813). De eerste Wet op de Consignatie van gelden is pas in 1908 gemaakt. De Wet is daarna in 1980 gewijzigd. Aangezien de Wet op de consignatie van gelden van 27 augustus 1980 op verschillende punten verouderd is, is aanpassing van de wet gewenst. Momenteel zijn de Directie Juridische Zaken (DJZ) en de Hoofddirectie Financieel-Economische Zaken bezig de wet aan te passen.
Krachtenveld	Het beheer van de Consignatiekas is opgedragen aan de Hoofddirecteur Financieel-Economische Zaken. De gelden in de Consignatiekas worden gestort door voornamelijk advocatenkantoren, notariskantoren, bewindvoerders en curatoren. Advocaten- en notariskantoren kunnen in verschillende hoedanigheden voorkomen; b.v. als afwikkelaars van testamenten of curatoren van schuldsaneringen/faillissementen. Bij de uitkoopprocedure zijn advocaten de vertegenwoordiger van de overnemende partij. Overigens kan iedereen onder voorwaarden geld in bewaring geven. Door een toename van internationale aandelenuitkoopprocedures is zowel de complexiteit als de hoogte van bedragen in de Consignatiekas de afgelopen 2 jaar flink toegenomen. Hierdoor is het behandelende team van de Consignatiekas tijdelijk uitgebreid van 1,2 naar 6 FTE. De Minister van Financiën is van deze situatie op de hoogte gesteld.
Behandeling	- Behandelen van verzoeken tot opname van gelden in de Consignatiekas conform de Wet op de Consignatie van gelden. - Behandelen van verzoeken tot uitkering uit de Consignatiekas. Uitkering uit de Consignatiekas vindt plaats op schriftelijk verzoek. Bij de uitkering wordt over het bedrag enkelvoudige rente vergoed. De Consignatiekas bevat momenteel 7.857 dossiers en 67.000 rechthebbenden. Het huidige saldo in de Consignatiekas bedraagt circa € 130 miljoen waarvan € 99 miljoen aan aandelenconsignaties.
Ambtelijke beleidsopvattingen	De wet op de Consignatie van gelden is inmiddels behoorlijk verouderd en wordt geactualiseerd. Enkele punten waarop geactualiseerd moet worden zijn: 1. Het opnemen van een inspanningsverplichting om de rechthebbende te achterhalen, voordat een consignatie plaatsvindt (door degene die voornemens is middelen te storten). 2. Tijdig informeren van HD FEZ voordat een consignatie plaatsvindt zodat HD FEZ zo nodig extra capaciteit kan bijschakelen. 3. Storten in contanten niet meer mogelijk maken. Aanpassing is ook nodig vanwege het toenemende belang van

	(internationale) aandelenconsignaties met soms duizenden rechthebbenden wereldwijd. Daarnaast is in toenemende mate sprake van politieke risico's omdat buitenlandse rechthebbenden politieke druk kunnen laten uitoefenen om betalingen te bespoedigen.

4. SG-cluster / HDFEZ: Programma van Apparaat naar Beter

Verantwoordelijk DG/directie	HDFEZ samen met directie Bedrijfsvoering (duo-programma). DG's worden regulier betrokken.
Omschrijving inhoud	Per 1 september 2019 is het ambitieuze verbeterprogramma 'van Apparaat naar Beter' gestart als opvolging van het ABD-rapport over sturing op de apparaatsuitgaven en is een begonnen voor 1 jaar. Het doel van het programma is te zorgen voor betrouwbare managementinformatie kerndepartement en verbeterde sturing hierop. Dit heeft betrekking op meerdere terreinen zoals processen, samenwerking en ICT. Het programma speelt zich af op het snijvlak van business en IT en waar control en managementinformatie samen komen. Door dit programma wordt de basis structureel op orde gebracht: financiële en personele cijfers die kloppen en snel beschikbaar zijn, heldere en vastgelegde processen, goedwerkende IT-systemen en juiste sturing en overlegstructuren. Dit geeft duidelijkheid binnen het ministerie en bevordert een prettige en efficiënte samenwerking; twee kernwaarden van ons ministerie. Binnen het programma worden verbeteracties (projecten) in samenhang en gezamenlijk opgesteld en opgepakt. Van de ca. 40 initiële acties zijn er inmiddels ca. 20 afgerond en zijn waar nodig vervolgacties geïdentificeerd. Lijnmanagers (actiehouders) zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de verbeteracties en er is een 3-wekelijkse stuurgroep, o.a. met FEZ (voorzitter) en Bedrijfsvoering. We hebben een rondje langs alle DG's en de meeste directeuren gemaakt voor ophalen gedachten en wensen. Voor inspiratie en best practices zijn we bij nagenoeg alle andere ministeries langs geweest en bezoeken we ook commerciële bedrijven. Enkele voorbeelden van de verbeteracties zijn: • Opstellen maandelijks budgettair beeld budgethouders met overlegstructuur zodat juiste (bij)sturing kan plaatsvinden • Stroomlijnen en vastleggen van het verplichtingen- en (factuur)betalingenproces, incl. mandaatstructuur • Oprichten gebruikersoverleg IT-systemen voor integrale prioritering en besluitvorming • IT-systeem (Business Objects-portaal) aanpakken • Personele versterking, o.a. werving DG-secretarissen We zien snel verbeteringen. Het doel is dat na 1 jaar alle nu bekende acties zijn afgerond (aug. 2020) met de verwachting dat we na 2 jaar (aug. 2021) een geoliede machine hebben. In de praktijk merken we gelijk al verbetering: mensen weten elkaar meer te vinden en het werk gaat al efficiënter en prettiger. Borging is aandachtspunt voor 2020.
Krachtenveld	Intern Ministerie van Financiën. Acties liggen vooral op terrein Bedrijfsvoering (Team Financiën, O&P en Eenheid Informatisering) en HDFEZ (P&C-cyclus, kaderstelling en control). DG's/directeuren (als budgethouder en manager) hebben een grote behoefte aan betere stuurinformatie en ondersteuning en heldere processen en rollen; het programma biedt hiervoor een oplossing.
Behandeling	Verbeteracties worden behandeld en geaccordeerd in de stuurgroep (soms in BVB). Eind augustus 2020 volgt presentatie in BR.
Ambtelijke	n.v.t.

5. HDFEZ: Begroting en jaarrekening AFM en DNB

Verantwoordelijk DG/directie	• HDFEZ Eigenaarsadvisering adviseert [] - in zijn rol als eigenaar - over de P&C cyclus van de AFM en DNB als zelfstandig bestuursorgaan. • Directie Financiële Markten is als opdrachtgever beleidsverantwoordelijk voor de wetgeving waarin de taken van de AFM en DNB zijn belegd. • BOA onderhoudt de contacten met de RvT van de AFM en RvC van DNB, waaronder de overheidscommissaris.
Omschrijving inhoud	• De AFM en DNB zijn een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) en vallen onder de ministeriële verantwoordelijkheid van het ministerie van Financiën. De wijze waarop de ministeriële verantwoordelijkheid wordt ingevuld is opgenomen in de Visie op toezicht AFM en DNB en het toezichtarrangement AFM en DNB. Deze stukken zijn in juni 2019 geactualiseerd. • In de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen is opgenomen dat het besluit tot vaststelling van de begroting en jaarrekening van de AFM en DNB de goedkeuring behoeft van de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (waar het het toezicht op de pensioensector betreft). De begroting en jaarrekening wordt door HDFEZ Eigenaarsadvisering aan de minister voorgelegd. • Voorafgaand aan de goedkeuring door beide ministers wordt de begroting en jaarrekening besproken in bestuurlijke overleggen. De [] is namens de minister gemandateerd om deze gesprekken met de AFM en DNB te voeren. De begroting wordt besproken in het begrotingsoverleg (oktober) en het najaarsoverleg (november). De jaarrekening in het voorjaarsoverleg (maart). Bij het najaarsoverleg en voorjaarsoverleg zijn naast het bestuur/de directie ook de RvT/RvC van de AFM respectievelijk DNB aanwezig. • De begrotingen 2020 van de AFM en DNB zijn eind december goedgekeurd. De begroting van de AFM bedraagt € 106 mln. en de zbo-begroting van DNB € 211 mln. De kosten van het toezicht worden volledig gedragen door de onder toezichtstaande instellingen. Omdat de kosten van het toezicht op Caribisch Nederland niet volledig door de instellingen kunnen worden gedragen, draagt Financiën hieraan bij. Deze kosten worden gedragen binnen artikel 2 van de begroting IX van het ministerie van Financiën en bedragen circa € 0,5 mln. voor de AFM en circa € 1,3 voor DNB. • De jaarrekening 2019 van de AFM en zbo-verantwoording 2019 van DNB moeten uiterlijk 15 maart ter goedkeuring aan beide ministers worden voorgelegd. • <i>DNB is naast zbo ook centrale bank (NV). De Nederlandse Staat is voor 100% aandeelhouder in deze NV. De advisering over het NV-deel is primair belegd bij de directie Financieringen, afdeling Deelnemingen.</i>
Krachtenveld	• Er zijn (externe) ontwikkelingen die druk zetten op de begrotingen van de AFM en DNB. • Voor de AFM wordt dit vooral veroorzaakt door de (mogelijke) impact van Brexit op het toezicht van de AFM op handelsplatformen. Voor 2019 en 2020 heeft de AFM extra financiële ruimte gekregen om zich voor te bereiden op Brexit. Bij een no-deal Brexit of andere onverwachte wendingen kan deze extra ruimte echter ontoereikend blijken (zie voor meer informatie fiche 'Impact Brexit op de AFM'). • Bij DNB loopt een grootschalig renovatietraject (zie ook fiche

	'programma Huisvesting DNB') dat leidt tot hogere huisvestingslasten in 2020 en latere jaren. Daarnaast heeft DNB in 2020 eenmalig extra financiële ruimte gekregen voor het adequaat oppakken van onvoorziene nieuwe taken/intensiveringen in het toezicht en voor het starten met de digitale strategie. De significante stijging van de zbo-begroting 2020 (uiteindelijk + € 18,6 mln.) heeft geleid tot moeizame begrotingsoverleggen met DNB (zie ook fiche 'Kostenkaders AFM en DNB'). • De kosten van het toezicht (en de ontwikkeling daarvan) hebben verder de aandacht van zowel de sector als de politiek. Over de stijging van de zbo-begroting 2020 van DNB hebben zowel de sector (via het adviserend panel) als de politiek (via het AO Financiële Markten) hun zorgen geuit en vragen gesteld. Deze zorgen nemen wij serieus.
Behandeling	• Goedkeuring jaarrekening 2019 AFM en zbo-verantwoording 2019 DNB in maart 2020.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Het is voor FIN van belang dat de AFM en DNB over voldoende middelen beschikken om de toezichttaken adequaat uit te voeren en noodzakelijke organisatieontwikkelingen door te kunnen voeren. • De uitvoering van de wettelijke taak dient tegelijkertijd wel doelmatig uit te worden gevoerd. Om die reden kijkt FIN kritisch naar de begroting en de ontwikkeling daarvan. • Om duidelijkheid te geven aan zowel de AFM/DNB als de sector over de ontwikkeling van de toezichtkosten wordt een meerjarig kostenkader met de AFM en DNB afgesproken. De begroting dient binnen dit kostenkader te worden opgesteld (zie ook fiche 'Kostenkaders AFM en DNB').

6. HDFEZ: Kostenkaders AFM en DNB

Verantwoordelijk DG/directie	• HDFEZ Eigenaarsadvisering adviseert - in zijn rol als eigenaar - over de kostenkaders van de AFM en DNB. • Directie Financiële Markten is de beleidsverantwoordelijke directie.
Omschrijving inhoud	• Sinds 2013 stellen de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid een kostenkader op voor de AFM en DNB (hierna: de toezichthouders). Het kostenkader geldt in enig jaar als plafond waarbinnen beide toezichthouders hun begroting dienen te plooiën. Hiermee worden een drietal belangrijke doelstellingen nagestreefd: 1. Bestuurlijke rust 2. Voorspelbare en stabiele heffingen 3. Eerlijke verdeling van kosten (vervuiler betaalt) • Het kostenkader van de AFM voor 2020 is vastgesteld op € 106,2. Het kostenkader van DNB voor 2020 is vastgesteld op € 188,4. • Het kostenkader wordt in principe vastgesteld voor een periode van vier jaar, dus van 2013 t/m 2016 en van 2017 t/m 2020. Hierdoor wordt bestuurlijke rust gecreëerd doordat gedurende een periode van vier jaar duidelijk is wat de maximale kosten van het toezicht zullen zijn en hoe deze kosten zich ontwikkelen. Ook draagt dit bij aan voorspelbare en stabiele heffingen aan de sector. • De ministers dienen beide Kamers tijdig te informeren over de vaststelling van een kostenkader, conform artikel 3 van de Wbft 2019. • De toezichthouders zijn bij het opstellen van hun jaarlijkse (ZBO-) begroting, conform artikel 4 van de Wbft 2019 gehouden aan het niveau van het kostenkader dat voor het desbetreffende jaar geldt (zie ook fiche 'Begroting en jaarrekening AFM en DNB'). • De kosten van het toezicht worden volledig gedragen door de onder toezicht staande instellingen (vervuiler betaalt), conform artikel 13 van de Wbft 2019. • Naast bovenstaande doelstellingen draagt het kostenkader ook bij aan de soberheid en doelmatigheid van de toezichthouders. Het kostenkader bevat een prikkel tot verdere efficiency doordat eventuele intensiveringen of eigen prioriteiten zelf ingepast dienen te worden binnen de huidige kaders. • Als gevolg van grote, onvoorziene gebeurtenissen, zoals bijvoorbeeld Brexit, kan gedurende de loop van het kostenkader blijken dat de hoogte van het kostenkader ontoereikend is om uitbreidingen in de toezichtstaak op te kunnen vangen. In een dergelijk geval zal in de praktijk een aanpassing van het kostenkader nodig zijn. De ministers informeren de Kamers tijdig over een (aanstaande) aanpassing of overschrijding van een kostenkader, conform artikel 3 van de Wbft 2019. • is namens de minister gemandateerd om de bestuurlijke overleggen te voeren met beide toezichthouders over het kostenkader.
Krachtenveld	• De toezichthouders zijn in de uitvoering van hun wettelijke taak onafhankelijk. Zij zijn hierbij echter wel gebonden aan de hoogte van het kostenkader. • De kosten van het toezicht worden doorbelast aan de onder toezicht staande instellingen. De sector wordt door de toezichthouders

	geïnformeerd over de begroting en het kostenkader door middel van panelbijeenkomsten. De sector heeft zich in het verleden kritisch uitgelaten over stijgende toezichtskosten. • Ook de Tweede Kamer is kritisch op de hoogte van de toezichtskosten en de stijging daarvan wordt soms vergeleken met 'zelfrijzend bakmeel'.
Behandeling	• Op 6 december 2019 is een Kamerbrief gestuurd over de goedkeuring van de begrotingen van de AFM en DNB voor 2020 en de aanpassing van het kostenkader van DNB. DNB heeft extra middelen nodig te hebben om investeringen in haar huisvesting, de digitale strategie en een uitbreiding van het toezicht te kunnen verwezenlijken. Deze brief is op 15 januari in het AO Financiële Markten besproken en heeft tot een aantal kritische vragen door de Kamer geleid die met name zagen op de hoogte van de (meerjarige) toezichtskosten. De minister heeft toegezegd om een meerjarige raming van toezichtskosten terug te laten komen als onderdeel van de Kamerbrief over de goedkeuring van de nieuwe kostenkaders. • Van 2021 t/m 2024 zullen nieuwe kostenkaders gelden voor beide toezichthouders. Momenteel vinden op verschillende niveaus gesprekken plaats tussen de toezichthouders en het ministerie om deze kostenkaders vorm te geven. Een akkoord op de nieuwe kostenkaders is voorzien in de bestuurlijke overleggen met de AFM en DNB in maart of april van dit jaar. • Nadat er een akkoord is bereikt met de toezichthouders over de vormgeving van de nieuwe kostenkaders, worden de Kamers hierover per brief geïnformeerd. Deze brief is voorzien in mei 2020. DNB verricht voor de totstandkoming van het nieuwe kostenkader een aantal aanvullende analyses die de nodige tijd vergen, waardoor er een kleine kans bestaat dat vaststelling van het kostenkader voor DNB niet lukt voor het zomerreces. We zullen in dat geval twee verschillende Kamerbrieven schrijven, waarbij de Kamerbrief over het nieuwe kostenkader van DNB pas na het zomerreces uitgaat.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Het is voor FIN van belang dat de AFM en DNB over voldoende middelen beschikken om de toezichttaken adequaat uit te voeren en noodzakelijke organisatieontwikkelingen door te kunnen voeren. • De uitvoering van de wettelijke taak dient tegelijkertijd wel doelmatig uit te worden gevoerd. Om die reden kijkt FIN kritisch naar de begroting en de ontwikkeling daarvan. • Om duidelijkheid te geven aan zowel de AFM/DNB als de sector over de ontwikkeling van de toezichtkosten wordt een meerjarig kostenkader met de AFM en DNB afgesproken. De begroting dient binnen dit kostenkader te worden opgesteld.

7. HDFEZ: Programma Huisvesting DNB

Verantwoordelijk DG/directie	• HDFEZ Eigenaarsadvisering verzorgt, naast de reguliere advisering rondom de producten die betrekking hebben op de P&C-cyclus, ook het reguliere contact met DNB over het programma Huisvesting en adviseert [] over de gesprekken met die over dit onderwerp worden gevoerd met DNB. • BOA verzorgt primair het contact met de overheidscommissaris van DNB.
Omschrijving inhoud	• Het programma Huisvesting van DNB is een grootschalig project waar in totaal zo'n € 520 miljoen aan investeringskosten mee is gemoeid en bestaat (op hoofdlijnen) uit de volgende onderdelen: 1. Renovatie hoofdkantoor DNB 2. Tijdelijke huisvesting in het Tooropgebouw in Amsterdam 3. Bouw van een nieuw cashcentrum in Zeist 4. Tijdelijke uitplaatsing van de cashfunctie naar Haarlem 1. Het hoofdkantoor van DNB aan het Frederiksplein wordt grootschalig gerenoveerd. Het gebouw is toe aan een renovatie: de tegels vallen van de gevel, de technische installaties zijn door hun levensduur heen, er zijn lekkages en er zit asbest in het gebouw. Na de renovatie zal het gebouw weer toekomstbestendig zijn en voldoen aan de normen op het gebied van duurzaamheid. Ook zal het gebouw open en transparant worden en moet het open kunnen worden gesteld voor bezoekers en belangstellenden. 2. Gedurende de renovatieperiode nemen de medewerkers zitting in het Tooropgebouw in Amsterdam. 3. Parallel aan de renovatie van het hoofdkantoor van DNB wordt een nieuw cashcentrum gebouwd in Zeist waar het goud en geld (de cashfunctie) zal worden gestald. Door de cashfunctie naar het nieuwe cashcentrum in Zeist te verplaatsen, kunnen de beveiligingseisen in het hoofdkantoor worden verlaagd. 4. Voordat de grootschalige renovatie van het hoofdkantoor kan starten wordt het goud tijdelijk uitgeplaatst naar Haarlem. Als het nieuwe cashcentrum in Zeist gereed is, zal de cashfunctie van Haarlem naar Zeist worden verhuisd. • De verwachting is dat DNB medio 2023 weer gebruik kan maken van haar hoofdkantoor. Dan zal ook de bouw van het nieuwe cashcentrum zijn voltooid. • Het uitgangspunt van DNB is dat de structurele huisvestingslasten na afronding van het programma lager zullen zijn dan de huidige huisvestingslasten. • Het betreft een omvangrijk en complex project waarmee veel geld en tijd is gemoeid. DNB treft dan ook de nodige waarborgen en heeft een stuurgroep ingeschakeld om het project in goede banen te leiden. Ook de RvC volgt de ontwikkelingen kritisch. De RvC dient de voorgenomen besluiten van de directie goed te keuren. • Voorafgaand aan een belangrijk besluitvormingsmoment wordt het ministerie geïnformeerd en vindt indien relevant een gesprek tussen [] en [] Resolutie en Intern Bedrijf van DNB plaats. • De kosten van het programma Huisvesting worden conform de reguliere verdeelsleutel van DNB toegerekend aan de NV (het monetaire deel) en de ZBO (het toezichtsdeel, resolutie en DGS). Dit heeft als gevolg dat een deel van de kosten in mindering wordt gebracht op de winstafdracht aan de Staat en dat een deel voor

	rekening van de sector komt. Concreet betekent dit dat een bedrag van circa € 50 mln aan transitiekosten worden doorbelast aan de sector. • Een complex en grootschalig project als het programma Huisvesting brengt een aantal belangrijke risico's met zich mee. De belangrijkste risico's die wij zien en waar wij ook in de periodieke overleggen met DNB aandacht voor vragen, zijn als volgt: ◦ Politiek risico i.c.m. hoge kosten programma Huisvesting; een overschrijding van de begrote kosten kan negatieve publiciteit en vragen vanuit de Kamer tot gevolg hebben. ◦ Dilemma soberheid tegenover comfort; luxe en comfortabele huisvesting mag niet ten koste gaan van de soberheid en doelmatigheid die DNB dient na te streven. ◦ Vertraging in het project; DNB maakt gebruik van tijdelijke huisvesting in het gebouw van een onder toezicht staande instelling. Vertraging betekent hogere tijdelijke huurlasten maar mogelijk ook negatieve publiciteit.
Krachtenveld	• DNB kan zelfstandig beslissen over de renovatie. De minister van Financiën heeft vanuit zijn rol als aandeelhouder van DNB NV en als eigenaar van DNB als ZBO geen formele bevoegdheid bij investeringen in gebouwen en infrastructuur; deze bevoegdheid is belegd bij de RvC. • De sector draagt conform de reguliere verdeelsleutel bij aan een deel van de kosten van het programma Huisvesting. De sector heeft geen formele bevoegdheden inzake investeringsbeslissingen van DNB, maar oefent wel druk uit op de stijgende kosten van toezicht.
Behandeling	• In het AO Financiële Markten van 15 januari heeft VVD-lid Van der Linde zich kritisch geuit over de stijgende kosten van toezicht, mede als gevolg van het programma Huisvesting en heeft daarbij aangegeven het tegenwicht te missen. • In de Kamerbrief die medio 2020 is voorzien over de vaststelling van het nieuwe kostenkader van DNB, zal verder worden ingegaan op de meerjarige kosten van het programma Huisvesting.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Het ministerie is van mening dat het programma noodzakelijk is, maar vindt het belangrijk dat soberheid en doelmatigheid wordt nagestreefd om de stijging van de heffingen aan de sector zoveel mogelijk te beperken en het project binnen de afgesproken € 520 mln te realiseren.

8. HDFEZ: Impact Brexit op de AFM

Verantwoordelijk DG/directie	• HDFEZ Eigenaarsadvisering adviseert [] in zijn rol als eigenaar – naast de P&C cyclus van de AFM over de impact van Brexit op de AFM. • Directie Financiële Markten is als opdrachtgever beleidsverantwoordelijk voor de wetgeving waarin de taken van de AFM zijn belegd.
Omschrijving inhoud	• Om de AFM in staat te stellen om zich goed voor te bereiden op Brexit is eind 2018 besloten om extra financiële ruimte toe te kennen aan de AFM voor de jaren 2019 (€ 7,7 mln.) en 2020 (€ 5,2 mln.). Dit heeft geresulteerd in een stijging van de maximale begroting voor 2019 met 7,7% en voor 2020 met 5,1%. • Zonder deze financiële ruimte had de AFM zich onvoldoende kunnen voorbereiden op Brexit of was dit ten koste gegaan van de kwaliteit van het toezicht op de financiële sector. Dit was ongewenst. • De financiële ruimte is in de vorm van een flexibele schil aan het kostenkader van de AFM toegevoegd. Hierdoor kan de AFM deze extra ruimte alleen inzetten voor werkzaamheden die voortvloeien uit Brexit. De AFM heeft de extra ruimte gebruikt om de benodigde IT-investeringen te doen en het benodigde personeel aan te trekken. • Op kwartaalbasis vindt er overleg plaats tussen het bestuur van de AFM en FIN over de impact van Brexit op de AFM en het gebruik van de financiële ruimte. Namens FIN worden deze gesprekken gevoerd door [] HDFEZ en [] Financiële Markten. • Een no-deal of andere onverwachte wendingen en de reactie van marktpartijen daar op, kunnen ertoe leiden dat de verruiming onvoldoende blijkt. Afgesproken is dat in dat geval in een bestuurlijk overleg zal worden bezien in welke mate het kostenkader dient te worden aangepast.
Krachtenveld	• Naast de onzekerheid omtrent de afloop van Brexit en de reactie van marktpartijen daar op, blijkt het doorbelasten van de kosten aan Brexit-instellingen in de praktijk lastig. Dit komt omdat deze instellingen, door het uitstel van Brexit, nog niet of zeer beperkt handelen in Nederland waardoor de AFM niet de volledige kosten aan deze partijen kan doorbelasten. De directie FM kijkt samen met de AFM naar manieren om deze kosten toch bij deze Brexit-instellingen in rekening te brengen. Indien dit niet mogelijk is worden de kosten in rekening gebracht bij de rest van de sector. • Daarnaast loopt de AFM het risico dat indien Brexit niet door gaat of marktpartijen hun handel niet overbrengen naar Nederland, de investeringen en het extra personeel overbodig zijn. De rekening kan in dat geval niet worden neergelegd bij Brexit-instellingen en zal dus in rekening worden gebracht bij de sector.
Behandeling	
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Het is voor FIN van belang dat de AFM zich goed kan voorbereiden op Brexit. De uitvoering van de wettelijke taak dient tegelijkertijd wel doelmatig uit te worden gevoerd. Om die reden kijkt FIN kritisch mee op de keuzes die de AFM maakt m.b.t. Brexit en het gebruik van de financiële ruimte. • De doelmatigheidsprikkel mag echter geen afbreuk doen aan de kwaliteit en effectiviteit van het toezicht. Een belangrijk uitgangspunt is dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit van het toezicht in de financiële sector.

9. HDFEZ: de rol van eigenaar

Verantwoordelijk DG/directie	HDFEZ Eigenaarsadvisering
Omschrijving inhoud	Op 21 september 2017 besloot de Bestuursraad tot instelling van het driehoeksoverleg Belastingdienst. Nadere informatie over het driehoeksoverleg vindt u ook in het fiche 'Driehoeksoverleg Belastingdienst'. Voorliggend fiche gaat specifiek in op uw rol als eigenaar. Als eigenaar bent u verantwoordelijk voor het toezicht op het beleid van de opdrachtnemer en voor het toezicht op het systeem van de sturing. Hoewel er verschillen zijn per uitvoeringsorganisatie bestaat dat bijvoorbeeld uit: - het inrichten en faciliteren van het sturingsmodel; - de continuïteit en de doelmatigheid van de uitvoeringsorganisaties op de lange termijn; - het formuleren van noodzakelijke sturingsinformatie; - het beoordelen van het jaarplan en de afspraken over de wijze waarop de onvoorziene ontwikkelingen worden geadresseerd door opdrachtgever, opdrachtnemer of eigenaar (risicomanagement); - het monitoren van indicatoren vanuit eigenaarsperspectief (bijvoorbeeld aan de hand van KPI's als ontwikkeling in digitalisering; personeelsbezetting; informatiegestuurd werken; interactief communiceren met burgers en bedrijven; tijdige oplevering ICT-projecten en ziekteverzuim); - het bevorderen van de totstandkoming van de noodzakelijke sturingsinformatie en daartoe kaders aangeven. Als ☐ van het ministerie van Financiën bent u verantwoordelijk voor de volgende uitvoeringsorganisaties: - De Nederlandsche Bank (DNB) - omzet € 210 mln. - Autoriteit Financiële Markten (AFM) - omzet € 105 mln. - Waarderingskamer (WK) - omzet € 6 mln. - Commissie Eindtermen Accountantsopleiding omzet € 8 ton. - Belastingdienst (BD) - omzet € 3 mld. - Audit Dienst Rijk - omzet € 66 mln. - Domeinen Roerende Zaken - omzet € 25 mln. - Stichting Waarborgfonds Motorverkeer - omzet € 74 mln. - NL Financial Investments - omzet € 7 mln. - Nederlands Bureau Motorrijtuigverzekeraars - omzet € 37 mln. Het eigenaarschap van de organisaties ADR, DRZ, en de Waarderingskamer zijn gedelegeerd aan ☐ Gezien de recente ontwikkelingen rondom splitsing Belastingdienst zijn voor de Dienst Toeslagen en de Douane op termijn ook separate driehoeksoverleggen voorzien. In uw rol als eigenaar wordt u ondersteund en geadviseerd door de afdeling Eigenaarsadvisering (EA), gepositioneerd bij HDFEZ. Deze afdeling voert het secretariaat de driehoeksoverleggen en bestuurlijke overleggen. EA geeft adviseert u gervraagd en ongevraagd op onder meer de actuele en ontwikkelingen van de organisaties.
Krachtenveld	<i>Onderstaand wordt het krachtenveld geschetst inzake Belastingdienst en de zbo's AFM/DNB.</i> <i>Belastingdienst</i> Het huidige sturingsmodel Belastingdienst is eind 2017 ingevoerd.

	Hoewel de overleggen in beginsel 4x per jaar plaatsvinden is de driehoek in 2019 12x bij elkaar gekomen. Een veelbesproken onderwerp is de ICT van de Belastingdienst, en de betrokkenheid en sturingsmogelijkheden van de driehoek op het IV-portfolio. In 2019 zijn er veel externe onderzoeken uitgevoerd naar de Belastingdienst, en zijn er verschillende projecten gestart. De uitdaging voor 2020 is om de aanbevelingen zo goed mogelijk te implementeren. Belangrijkste onderzoeken zijn: - Alternatieve uitvoerders Belastingdienst - Maatwerk in dienstverlening (zie ook apart fiche 'maatwerk/werk aan uitvoering/MCU') - Programmaplan Managementinformatie/Risicomanagement - Werk aan uitvoering (zie ook apart fiche 'maatwerk/werk aan uitvoering/MCU') <i>AFM/DNB</i> Met de AFM en DNB vinden op regelmatige basis bestuurlijke overleggen plaats waarover EA u als Eigenaar over adviseert. Deze overleggen hebben veelal betrekking op de volgende onderwerpen: - P&C-cyclus (zie ook het fiche 'Begroting en jaarrekening AFM en DNB') - Programma Huisvesting DNB (zie ook het fiche 'Programma huisvesting DNB'). - Brexit (zie ook het fiche 'Impact Brexit op AFM') Daarnaast worden gesprekken met beide toezichthouders gevoerd over de totstandkoming van de nieuwe kostenkaders die zullen gelden vanaf 2021 (zie ook het fiche 'Kostenkader AFM en DNB'). Eigenaarsadvisering verschilt in de aard van haar taken van de directie BOA. Waar BOA de politiek-bestuurlijke invalshoek voor haar rekening neemt, richt Eigenaarsadvisering zich meer op het bestuurlijke en lange termijnperspectief alsmede de begroting en verantwoording van AFM/DNB.
Behandeling	<i>Belastingdienst:</i> Het driehoeksoverleg richt zich op interne sturing en besluitvorming. Stukken van de driehoek worden niet met de Kamer gedeeld. <i>AFM/DNB:</i> Zoals ook in de fiches is opgenomen over de begroting, verantwoording en het kostenkader, dient de minister deze stukken goed te keuren en beide Kamers hier tijdig per brief over te informeren. Dergelijke Kamerbrieven worden veelal in een AO Financiële Markten betrokken en kunnen tot vragen leiden, hetgeen ook in de krachtenvelden van de afzonderlijke fiches is beschreven.
Ambtelijke beleidsopvattingen	De eigenaar – en daarmee ook Eigenaarsadvisering – heeft binnen Financiën nog geen uitgekristalliseerde rol. Dit geldt in mindere mate ook voor opdrachtgever en opdrachtnemer. Punt van aandacht in de huidige werking van het sturingsmodel is het groeien in rolvastheid. Met het oog op een goede invulling van het eigenaarschap wordt voorgesteld om korte lijnen te onderhouden met de afdeling Eigenaarsadvisering. Onderdeel vormt het periodiek bijpraten over relevante ontwikkelingen aangaande de uitvoeringsorganisaties van Financiën. In overleg met uw secretariaat worden er periodieke overleggen met u en Eigenaarsadvisering ingepland.

10.DGRB: Groningen

Verantwoordelijk DG/directie

DGRB/IRF (budgettaire consequenties) en GT/FIN (Gasunie/GTS).

Omschrijving inhoud

- Het dossier Groningen wordt grofweg opgedeeld in boven- en ondergronds. Binnen **bovengrond** is er onderscheid tussen **schade** (alle schade wordt door NAM betaald, EZK beleidsverantwoordelijk) en **versterken** (alle voor de veiligheid noodzakelijke versterking wordt door NAM betaald, sinds oktober BZK beleidsverantwoordelijk). NAM heeft zowel de Staat (getrapt, via EBN) als Shell en ExxonMobil als aandeelhouder.
- De afspraak in het Regeerakkoord was om de NAM op afstand te plaatsen en schade en versterken onder publieke regie te brengen. In het algemeen is de huidige (concept-) prognose voor de kosten van schade en versterken de afgelopen jaren stevig opgelopen (schatting is dat kosten voor NAM tussen de 6 en 7,5 miljard liggen). Belangrijke notie bij "NAM betaalt" is dat hogere kosten voor NAM leiden tot lagere gasbaten en het Rijk daarmee voor 73% bijdraagt aan de NAM-betalingen aan Groningen. Door de complexe samenwerking tussen regio, BZK en EZK loopt de Rijksbegroting het risico dat door EZK en BZK meer wordt toegezegd aan de regio dan waartoe NAM vanuit de veiligheid verplicht is te betalen. Deze extra toezeggingen en daaruit volgende betalingen zal NAM volledig op de Staat willen verhalen, en vormen daarmee een budgettair risico.
- Het andere deel van het dossier wordt '**ondergrond**' genoemd en betreft alle activiteiten rondom de gaswinning zelf. Doel van het kabinet is om de gaswinning z.s.m. te beëindigen met behoud van leveringszekerheid. Voor gasjaar 2019/2020 is hierin al een stevige stap gezet. De staatsdeelneming, met MFIN als aandeelhouder, **Gasunie Transport Services (GTS)** adviseert het kabinet over het gaswinningsniveau dat nodig om de leveringszekerheid te kunnen garanderen. De Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) adviseert over een veilig winningsbesluit. Via een stevige verlaging van 17 naar 12 BCM is het gelukt om op veilig gaswinningsniveau te komen.
- Hieronder staan de gasbaten zoals opgenomen in de recente Miljoenennota. Dit **beleidsmatige volumebesluit** dient cf. begrotingsregels komend voorjaar onder het uitgavenplafond te worden ingepast (zie tweede reeks in tabel voor een inschatting).

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gasbaten Miljoenennota 2020	1080	1050	850	740	510	360
Voorjaarsnota 2020		250	350	350	350	200
Gasbaten na Voorjaarsnota	1080	800	500	390	160	160

- Eind september jl. is er met **Shell en Exxon** ('de olies' of S/E) als gezamenlijk aandeelhouder van NAM een interim-akkoord gesloten om de gaswinning voor komend gasjaar onder de 12 BCM te krijgen. Dit is een snellere afbouw dan wat eerder, in het Akkoord op Hoofdlijnen van 2018, was opgenomen. EZK heeft hierover onderhandeld, in samenwerking met FIN. Hiervoor is bij Najaarsnota netto 90 mln. euro betaald aan de olies. Dit bedrag wordt nog betrokken bij het eindresultaat van de onderhandelingen. Toen is ook afgesproken om verder gesprekken te voeren om te verkennen hoe de afbouw van de gaswinning in Groningen kan worden versneld, zodat deze zo snel mogelijk naar 0 daalt. Shell en Exxon staan daarbij vooralsnog op de positie dat ze 100% van hun gedeelde winst vergoed willen krijgen, c.a. 1,5 mld. euro.
- Op basis van een advies van GTS wordt er gewerkt aan een **capaciteitsafbouwplan** om Groningen zo snel als mogelijk te sluiten met behoud van leveringszekerheid. Dat kan alleen als er geïnvesteerd wordt in

	infrastructuur die het mogelijk maakt om het sluiten van Groningen op te vangen met extra import van aardgas uit het buitenland. Denk hierbij aan opslagen voor aardgas die in de zomer gevuld worden om in de winter piekvraag op te vangen. In dit kader zijn de twee gasopslagen Norg en Grijskerk van cruciaal belang. Deze bergingen zijn in bezit van de olies en het verkrijgen van gebruiksrecht door de Staat om de leveringszekerheid te borgen zal daarom ook deel uitmaken van de onderhandelingen. Een mandaat wordt begin februari besproken in de MR.
Krachtenveld	Het dilemma is dat de Kamer van het kabinet verwacht dat zij de gaswinning zo snel als mogelijk afbouwt, niet tot nauwelijks aan de olies betaalt en wel de leveringszekerheid borgt. Dit dilemma is nog sterker voor MFIN als aandeelhouder van GTS en hoeder van de Rijksbegroting. EZK is beleidsverantwoordelijk voor de gaswinning en onderhandelt namens de Staat, in nauwe samenwerking met FIN. Daarnaast is er bovengronds een transitie van taken van EZK naar BZK, waarbij BZK van oudsher een warmere relatie met de regio heeft, waardoor ongedekte toezeggingen op de loer liggen. Voor FIN is het vooral belangrijk dat nu stevige voortgang met de versterkingsoperatie wordt gedaan in plaats van nieuwe – ongedekte – beleidswensen worden opgestart. BZK en EZK trekken hier ook op tegen FIN.
Behandeling	In februari zal het kabinet besluiten of zij het advies van GTS overneemt. Tijdens de voorjaarsbesluitvorming zullen de budgettaire gevolgen daarvan moeten worden ingepast binnen het uitgavenplafond. Daarnaast zal in februari mandaat van de MR worden gevraagd om de onderhandelingen met Shell en Exxon te starten. Voor 2021 wordt er een parlementaire enquête verwacht.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Vanuit FIN sturen we constructief op snelle duidelijkheid en veiligheid voor de Groningers en is de inzet dat EZK en BZK zorgen voor een ordentelijk proces met minimale risico's voor de Rijksbegroting.

10.DGRB/AFEP: Investeringsfonds

Verantwoordelijk DG/directie	, DGRB/BBL en AFEP
Omschrijving inhoud	In de Miljoenennota is een investeringsfonds aangekondigd dat het verdienvermogen van de Nederlandse economie moet vergroten. De onderwerpen waar het fonds zich op zal richten zijn kennisontwikkeling, innovatie en R&D en Infrastructuur.
Krachtenveld	De minister van Financiën trekt dit project samen met de minister van Economische Zaken. Deze samenwerking verloopt goed. Ook op ambtelijk gebied is de samenwerking tussen EZK en FIN productief. Er zijn echter wel potentiële spanningen door het investeringsfonds: • Er zijn drie departementen (EZK, I&W en OCW) die de hoofdmoot van de bijdrage uit het fonds zullen ontvangen, terwijl de rest waarschijnlijk geen aanspraak maakt op bijdragen uit het fonds. • De minister van Financiën geeft middels de oprichting van het fonds duidelijk een eigen voorkeur voor besteding van middelen aan, dit verzwakt de positie van de minister in het Voorjaar wanneer ook andere departementen wensen indienen.
Behandeling	Het fonds is op dit moment nog in oprichting. De precieze uitwerking is daarom ook nog niet definitief. De huidige stand van zaken is de volgende: • In het eerste kwartaal van 2020 zal er een brief worden verstuurd aan het parlement waarin de verdere uitwerking van het fonds wordt beschreven. • De oprichting van het definitieve fonds kost enige tijd. Om toch al deze kabinetsperiode te kunnen beginnen met de eerste projecten zal een (tijdelijke) beoordelingscommissie worden aangesteld. • De betrokken departementen kunnen hun beste projecten aandragen die het verdienvermogen van Nederland versterken. Deze projecten zullen moeten dienen als voorbeeldprojecten voor het definitieve fonds en het is daarom belangrijk dat deze projecten succesvol zijn. • Deze projecten zullen bij Miljoenennota beoordeeld moeten zijn om opgenomen te worden in de begroting voor 2021. Op dit moment loopt ook een Wob-verzoek naar de besluitvorming rondom het investeringsfonds van van het NRC. Het Wob-verzoek richt zich op de documenten tot en met 25 september 2019. Volgens de huidige planning zullen de stukken in maart worden verzonden aan het NRC.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Er is in de aanloop naar de besluitvorming over het oprichten van een investeringsfonds ambtelijk negatief geadviseerd over de oprichting van een fonds. Een fonds gaat in tegen de gedachte van integrale besluitvorming en kan ervoor zorgen dat een "geld zoekt project"-situatie ontstaat waarbij er door een overvloed aan geld slechte projecten worden bekostigd.

10.DGRB: Operatie Inzicht in Kwaliteit

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB/IRF (stelselverantwoordelijk)
Omschrijving inhoud	De Operatie Inzicht in Kwaliteit (OIİK) is een kabinetsopdracht uit het regeerakkoord en heeft tot doel om meer inzicht te krijgen in de resultaten van beleid en daarnaar te handelen, waardoor de maatschappelijke toegevoegde waarde van publieke inspanningen wordt vergroot. De operatie kent een aantal onderdelen: • Verbeteren van het evaluatiestelsel o.a. door ◦ De invoering van een verplichte strategische evaluatie- en onderzoeksagenda (SEA) bij de begroting. Periodiek syntheseonderzoek naar doeltreffendheid & doelmatigheid, zoals beleidsdoorlichtingen, vormen onderdeel van deze SEA. De Kamer is toegezegd dat de departementale begrotingen van 2021 een eerste verbeteringslag zal bevatten op de meerjarenplanning (onderdeel van de beleidsagenda) en bijlage 4 (evaluatie en overig onderzoek). ◦ Verbeteren onderbouwing en evaluatie van nieuw beleid (o.a. betere toepassing en naleving artikel 3.1 Comptabiliteitswet (CW 3.1) en het verbeteren en beter onder de aandacht brengen van het Integraal Afwegingskader in de beleidsvoorbereiding (IAK)) ◦ Periodiek in kaart brengen van beleidsalternatieven voor grote vraagstukken (o.a. structurele inbedding van IBO's en Brede Heroverwegingen in het stelsel). ◦ Gestructureerd werken aan verbetering werkwijze binnen bestaande kaders (o.a. experimenteren met nieuwe vormen van evaluatieonderzoek). • Meer aandacht voor ondersteuning, gedragsverandering, en kennisdeling tussen departementen. Als onderdeel hiervan wordt gewerkt aan een toolbox met voorbeelden, methoden en technieken en een opleidingspakket evaluatieonderzoek aan de Rijksacademie. Daarnaast is in november 2019 in het kader van IİK een rijksbreed congres georganiseerd. Tevens zijn wij in gesprek met departementen over cultuur en gedrag in het kader van IİK om te kijken wat nodig is om bij het betreffende departement de benodigde gedragsverandering te stimuleren. • Departementale initiatieven. Het doel van de initiatieven is tweeledig: enerzijds het vergroten van de maatschappelijke toegevoegde waarde op specifieke beleidsterreinen en anderzijds ervaringen opdoen die helpen om het evaluatiestelsel te verbeteren. De achttien initiatieven kennen een grote diversiteit qua type evaluatie (ex ante, ex durante of ex post), type impact (focus op doelmatigheid en/of doeltreffendheid) en de verwachte doorlooptijd (enkele maanden tot vijf jaar). • CW 3.1. Sinds 1 januari 2018 is het op basis van CW 3.1 verplicht dat alle voorstellen, voornemens en toezeggingen die aan de ministerraad of het parlement worden voorgelegd een toelichting bevatten op: nagestreefde doelen (1), doeltreffendheid (2) en doelmatigheid (3), ingezette beleidsinstrumenten (4), financiële gevolgen voor het Rijk, en waar mogelijk maatschappelijke sectoren (5). Het is daarnaast sinds de motie Weyenberg/Dijkgraaf verplicht om in de toelichting op wets- of beleidsvoorstellen die tot een substantiële

	beleidswijziging leiden, een evaluatieparagraaf (6) op te nemen. Het Belastingplan moet bijvoorbeeld ook voldoen aan de eisen van CW3.1. Vanuit OIIK is ingezet op ondersteuning (een handleiding) en toezicht op naleving van CW 3.1 vanuit de IRF. Ook wordt gewerkt aan manieren om de vindbaarheid van de toelichting op CW3.1 elementen te vergroten. Stelselverantwoordelijkheid en toezicht op CW3.1 ligt bij FIN.
Krachtenveld	• MFin is stelselverantwoordelijk voor het evaluatiestelsel en de voortgang van de operatie Inzicht in Kwaliteit. • Vakministers zijn zelf verantwoordelijk voor de juiste toepassing van wetten, regelgeving en instrumenten t.a.v. onderzoek en evaluatie. • De vakministers zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering en het bewaken van de voortgang van de departementale initiatieven. • Programmadirecteur IIK spreekt regelmatig in bestuursraden van departementen over IIK. • MFin is bezig aan een ministerronde. MFin heeft bila's met alle ministers over IIK. Vaste agendaonderwerpen zijn de strategische evaluatieagenda, CW3.1 en de initiatieven.
Behandeling	• Beleidsdoorlichtingen en IBO's worden behandeld in de MR • Halfjaarlijks verzendt MFin een voortgangsrapportage OIIK naar de TK. • De afstemming over de tweejaarlijkse voortgangsrapportage OIIK vindt plaats in het SGO.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Om de operatie verder vorm te geven zijn we in gesprek met alle departementen, Algemene Rekenkamer en andere stakeholders alsmede met de Kamer – en in het bijzonder met de leden Sneller en Snels als rapporteurs. • MFin wordt door TK kritisch bevraagd met betrekking tot CW 3.1, in tegenstelling tot de vakministers die primair verantwoordelijk zijn. Hoe we dat oplossen is een van de ontwerp vragen op korte termijn.

10.DGRB: Noordzeeakkoord (actueel)

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB/IRF
Omschrijving inhoud	Op vrijdag 24 januari wordt dit in de MR besproken. Fiche dient hierna geüpdatet te worden. Op 5 februari 2019 heeft MienW de Kamer gemeld dat de [] OFL, voormalig Stas OCW en SZW, PvdA) is gevraagd om binnen een halfjaar te komen tot een Noordzeeakkoord. Hierin zouden belanghebbenden, zoals BZK, EZK, IenW en LNV en verschillende private en publieke partijen (windenergiepartijen, gasexploitanten, vissers, natuurorganisaties) tot duurzame afspraken dienen te komen over het toekomstige ruimtegebruik op de Noordzee. Het proces rondom het afsluiten van het Noordzeeakkoord is niet goed verlopen. Er zijn lange tijd door de beleidsdepartementen verwachtingen gewekt bij de natuur- en visserijsector omtrent de oprichting van een Noordzeetransitiefonds – op afstand van de overheid – zonder dat daar een mandaat of dekking voor was. Voor vulling van dit Transitiefonds – die volgens eerste inschatting van [] zo'n 1 mld. zou moeten bedragen – werd gekeken naar de gasbaten die – zo luidde de redenering – door het Noordzeeakkoord mogelijk zouden worden gemaakt. FIN is hierop tegen omdat er – naast begrotingsregeltechnische bezwaren – geen directe koppeling te maken is tussen het Noordzeeakkoord en additionele gasbaten en de winning van gas op de Noordzee sowieso al staand beleid is. Uitgangspunt van FIN hierbij was dat indien er kosten gemaakt moeten worden om tot een voor alle partijen aanvaardbaar Noordzeeakkoord te komen deze specifiek gedekt dienen te worden. Er zijn vanaf augustus verschillende BWO's over het Noordzeeakkoord, waarbij de discussie zich met name concentreerde op de omvang en dekking van de kosten. Sinds augustus is FIN actief betrokken bij het dossier. Mede op ons verzoek is toen inzichtelijk gemaakt welke kosten er voor de verschillende belanghebbenden dienen te worden gemaakt. In verschillende rondes zijn deze kosten vervolgens tot realistischer proporties teruggebracht. Op moment van schrijven bedragen de totale ingeschatte kosten 200 mln. Dossier is op moment van schrijven sterk in beweging. In een overleg op SG-niveau (FIN werd vertegenwoordigd door DGRB) op 13/1 is een voorstel verkend met onderstaande maatregelen en dekking (zie tabellen). Voorstel heeft een generale dekking van 42,8 mln. (cumulatief t/m 2030). Bij akkoord van alle betrokken departementen met het onderstaande voorstel zal in de MR van 24/1 een besluit tot een totaalmandaat voor de rijksinzet 200 mln. voorliggen. Bij MR-akkoord zal de generale bijdrage op de lat voor het Voorjaar worden gezet. De rijksinzet van 200 mln. zal op 29/1 worden gepresenteerd aan de onderhandelende partijen, waar zal moeten blijken of dit voldoende is om het Noordzeeakkoord te sluiten. Inschatting IenW is dat rijksinzet voldoende is voor de totstandkoming van het Akkoord.

	<table> <tr> <th>Maatregelen</th><th>€ mln. cumulatief t/m 2030</th></tr> <tr> <td>Sanering visserij</td><td>119</td></tr> <tr> <td>Verduurzaming visserij</td><td></td></tr> <tr> <td>Handhaving NVWA</td><td>14</td></tr> <tr> <td>Doorvaart in de nacht</td><td>12</td></tr> <tr> <td>Monitoring en onderzoek</td><td>55</td></tr> <tr> <td>Natuurversterking</td><td></td></tr> <tr> <td>Totaal</td><td>200</td></tr> </table> <table> <tr> <th>Dekking</th><th>€ mln. cumulatief t/m 2030</th></tr> <tr> <td>LNV</td><td>69,8</td></tr> <tr> <td>IenW</td><td>46,8</td></tr> <tr> <td>EZK</td><td>30,8</td></tr> <tr> <td>BZK</td><td>9,8</td></tr> <tr> <td>Generaal</td><td>42,8</td></tr> <tr> <td>Totaal</td><td>200</td></tr> </table>	Maatregelen	€ mln. cumulatief t/m 2030	Sanering visserij	119	Verduurzaming visserij		Handhaving NVWA	14	Doorvaart in de nacht	12	Monitoring en onderzoek	55	Natuurversterking		Totaal	200	Dekking	€ mln. cumulatief t/m 2030	LNV	69,8	IenW	46,8	EZK	30,8	BZK	9,8	Generaal	42,8	Totaal	200
Maatregelen	€ mln. cumulatief t/m 2030																														
Sanering visserij	119																														
Verduurzaming visserij																															
Handhaving NVWA	14																														
Doorvaart in de nacht	12																														
Monitoring en onderzoek	55																														
Natuurversterking																															
Totaal	200																														
Dekking	€ mln. cumulatief t/m 2030																														
LNV	69,8																														
IenW	46,8																														
EZK	30,8																														
BZK	9,8																														
Generaal	42,8																														
Totaal	200																														
Krachtenveld	• IenW is coördinerend departement (☐ Water en Bodem). • LNV is de grootste "netto-ontvanger" van het Noordzeeakkoord: de meeste maatregelen die met de transitiemiddelen bekostigd zullen worden, vallen onder haar beleidsverantwoordelijkheid. • EZK heeft baat bij rust op de Noordzee (e.g. geen protesten/procedures van natuurorganisaties voor verdere uitrol van windparken op zee én gaswinning op de kleine velden in de Noordzee) • BZK is vanuit haar RO-rol betrokken bij het NZA maar draagt geen sectorale verantwoordelijkheid. In de dekkingsdiscussie heeft BZK lange tijd aangegeven zich hierdoor niet geroepen te voelen bij te dragen. • De sectorpartijen hebben allen hun eigen belang bij het afsluiten van het Noordzeeakkoord. Zo verwachten Gasexploitanten met een dergelijk akkoord op minder weerstand tegen gaswinning, windparkexploitanten hebben baat bij afspraken over (toekomstige) ruimteverdeling waardoor verdere uitrol van Wind op Zee kan plaatsvinden, visserij zullen deels worden gesaneerd tegelijk met een verduurzamingsimpuls voor de overgebleven vissers waardoor de sector toekomstperspectief houdt, daarnaast zijn er voor de natuurorganisaties afspraken over aanwijzing van natuurgebieden middelen waar niet meer zal worden gevestigd en komen middelen beschikbaar voor natuurversterking en monitoring en onderzoek.																														
Behandeling	Er vinden naar noodzaak DG-overleggen Noordzee plaats, waar in de regel ☐ aansluit. Sinds de zomer 2019 hebben over dit dossier ~10 overleggen op bewindspersonenniveau (in verschillende constellaties) plaatsgevonden.																														
Ambtelijke beleidsopvattingen	Beleidsdepartementen hebben door bij de sectorpartijen verwachtingen te wekken zonder dat hier mandaat voor was, dit heeft geleid tot een lang en ingewikkeld proces. Idealiter was er over een eventuele generale bijdrage besloten in het Voorjaar. Gezien de relatief beperkte omvang van de bijdrage en de urgentie die door het vele uitstel is ontstaan achten wij besluitvorming vóór BVM – waarbij de generale bijdrage expliciet op de lat voor het Voorjaar wordt gezet en dit wordt geaccordeerd door de MR –																														

	acceptabel.
--	-------------

10.DGRB: Vredespaleis

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB/IRF
Omschrijving inhoud	Het Vredespaleis in Den Haag is eigendom van de Carnegie-Stichting. In het pand zijn twee internationale organisaties gehuisvest, het Permanent Hof van Arbitrage (sinds 1913) en het Internationaal Gerechtshof (sinds 1946). Uit hoofde van het gastlandbeleid draagt BZ zorg voor adequate huisvesting van beide Hoven. Vanwege hoge leeftijd, achterstallig onderhoud, de aanwezigheid van asbest en gebrekkige beveiliging tegen brand en inbraak dient het monumentale hoofdgebouw groot onderhoud te ondergaan. De Carnegie-Stichting beschikt over onvoldoende reserves om de kosten voor renovatie te dragen. In het voorjaar 2019 heeft BZ een generale claim ingediend om het Vredespaleis voor 150 mln. te renoveren. FIN was van mening dat verbouwingsplannen nog onvoldoende waren uitgewerkt. Zo ontbraken goed onderbouwde kostenschattingen, en was er - bijvoorbeeld - nog geen onderzoek gedaan naar de staat van de fundering van het pand. Desondanks is in de voorjaarsbesluitvorming besloten om 50 mln. generaal beschikbaar te stellen voor deze renovatie. Dit bedrag is op de Aanvullende Post geplaatst. Additioneel is er in de begroting van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) ~100 mln. vrijgemaakt voor de renovatie en heeft ook OCW 6 mln. toegezegd vanuit erfgoedmiddelen. De generale bijdrage van 50 mln. is <i>for better and for worse</i>. Dat betekent dat BZ – die anders dan FIN <i>wel</i> van mening was dat dossier rijp was voor besluitvorming - aan de lat staat voor eventuele kostenoverschrijdingen. Deze afspraak is ook bekrachtigd bij BVM 2019. Een andere voorwaarde uit dezelfde afspraak is dat “bindende afspraken [worden gemaakt] over (gedeeltelijke) overdracht van het eigenaarschap van het Vredespaleis tussen het Rijk en de Carnegie-Stichting, die garanderen dat het Rijk duurzaam zeggenschap krijgt over het Vredespaleis.” Achterliggende reden voor eigendomsoverdracht is dat de Rijksoverheid bij een grote investering ook zeggenschap wil over goede besteding van de middelen en bovendien wil voorkomen in de toekomst weer met achterstallig onderhoud te worden geconfronteerd. Daarnaast is eigendomsoverdracht waarschijnlijk noodzakelijk voor het RVB om de renovatie te kunnen uitvoeren (met BZ als opdrachtgevend en garantiestellend departement). Met het oog op de inpasbaarheid is betrokkenheid van het RVB wenselijk, omdat hierdoor gebruik gemaakt kan worden van de leenfaciliteit waardoor de kosten die vanuit de HGIS worden gedekt over langere tijd kunnen worden uitgesmeerd en daarmee voor BZ inpasbaar worden. Eigendomsoverdracht is momenteel nog onderwerp van onderhandelingen tussen BZ en de Carnegie-Stichting. Eigendomsoverdracht ligt gevoelig bij de Carnegie-Stichting. Eerder door hen aangevoerde argument dat overdracht juridisch niet mogelijk is, bleek ongegrond. Omdat de huidige gesprekken over eigendomsoverdracht slechts een eerste stap zijn in de voorbereiding op het omvangrijke renovatietraject zijn de op de Aanvullende Post beschikbaar gestelde middelen bij augustusbrief dit jaar doorgeschoven naar 2022.

	10.DGRB: Defensie materieel project vervanging onderzeebootcapaciteit (DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK, COMMERCIEEL VERTROUWELIJK)	

Verantwoordelijk DG/directie	IRF, sectie IDB, in samenwerking met Financieringen/PPI en DJZ
Omschrijving inhoud	- Defensie wil de vier huidige onderzeeboten van de walrusklasse vervangen. De nieuwe onderzeeboten moeten in 2028 gereed zijn. - Eind 2019 heeft het kabinet besloten om met drie partijen (werven in FRA, DUI en NL/ZWE) de dialoog te vervolgen. NL kent geen eigen onderzeebootindustrie en moet dus samenwerken met andere partijen. - Defensie heeft aangegeven dat voor deze opdracht een Europeesrechtelijke uitzondering geldt (artikel 346 VWEU). Dit betekent dat Defensie in staat is de verwerving in te richten met specifieke eisen op gebied van nationale veiligheid. De aanschaf ligt gevoelig vanwege aan de ene kant het taakstellend budget, de wens om 'de beste boot voor de beste prijs' aan te schaffen en de beheersmatige factoren, aan de andere kant de wens die in de politiek leeft om het Nederlandse bedrijfsleven zoveel mogelijk te betrekken. Daarnaast wil Defensie de onderzeeboten zoveel mogelijk in eigen beheer onderhouden (strategische autonomie en NL-veiligheidsbelang). Bovenstaande factoren worden in de volgende fase van het project(D-fase) afgewogen en landen in de D-brief die verwacht wordt in 2022.¹ - Bovengenoemde factoren zijn opgeschreven in de B-brief die op 13 december 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd is. Daarin wordt onder andere beschreven welke type boot (variant B), het aantal onderzeeboten (4) en welke verwervingsstrategie (concurrentie; in dialoog met drie werven) wordt gebruikt om deze onderzeeboten te kopen. Ook is de TK d.m.v. een vertrouwelijke bijlage op de hoogte gesteld van het budget.
Krachtenveld	- Defensie (Stas VVD, M CDA) is ambtelijk verdeeld. Inschatting ambtelijk FIN is dat er binnen DEF op politiek niveau discussie is. Voor de D-fase is DEF bezig om strategische autonomie en NL-veiligheidsbelang goed te positioneren. Dit kan ten koste gaan van taakstellend budget en de prijs/kwaliteitverhouding. - AZ (VVD) wil een politiek helder en transparant proces. MP wil de beste boot voor de beste prijs, Nederlandse makelij is mooi meegenomen. Ziet in FIN bondgenoot voor transparant en ordentelijk proces. - Daarbij heeft M FIN steeds het belang benadrukt van 'de beste boot voor de beste prijs', concurrentie tussen werven en een zorgvuldig en transparant proces, binnen dit kader hecht M FIN ook aan betrokkenheid van NL-bedrijfsleven. - BZ (VVD) vindt beste boot voor beste prijs belangrijk, daarnaast behartigt BZ de internationale belangen. - EZK (stas CDA) is voor grote deelname NL-bedrijfsleven. Ambtelijk EZK denkt dat met Saab/Damen de beste boot gebouwd kan worden, want meer ruimte voor eigen ontwerp. - SZW schuift aan als vicepremier (D'66) in de Ministeriele Commissie Onderzeebootvervanging (MCOV), zie verderop. - OCW schuift bij de MCOV aan als vervanging van de vicepremier (CU). - TK: VVD, CDA en CU zijn voor beste boot. Zij zien graag het Nederlandse Marinebouwcluster aan zet in de vorm van Saab/Damen. D'66 is voor beste boot voor de beste prijs, en het project moet passen binnen bestaand budget. SP kijkt ook naar de prijs en stelt kritische vragen bij de wenselijkheid van dit project. Ook is er een grote lobby gaande vanuit het bedrijfsleven en overheden die betrokken zijn bij dit project. ☐ IRF (met als achtervang sectiehoofd IDB) neemt plaats in het hoogambtelijk overleg.
Behandeling	Dit project heeft sinds januari 2020 een eigen ministeriële commissie (bovengenoemde MCOV), waar M FIN aan deelneemt en het secretariaat voert samen met DEF en AZ. Dit heeft AZ voorgesteld, in navolging van de

	ervaringen met vervanging F-16, waarbij er ook een ministeriële commissie was met FIN in het secretariaat. AZ hoopt te ondervangen dat Defensie, zoals in het voortraject gebeurd is, het besluitvormingsproces vertraagt en naar haar hand zet. FIN is intensief betrokken bij dit project vanwege de grote financiële risico's.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Dit project is gebaat bij een transparant en ordentelijk proces, waarin op basis van goede informatievoorziening keuzes gemaakt kunnen worden over de verwerving van de onderzeeboten. Daarbij is het taakstellend budget zoals vastgesteld in de B-brief leidend. Om transparantie te kunnen waarborgen is het van belang dat financiële en beheersmatige consequenties van voorgenomen beslissingen inzichtelijk gemaakt worden.

¹ Defensie kent het DMP-proces om nieuw materieel aan te schaffen. Hierin worden verschillende fases onderscheiden: A- behoeftestellingsfase, B-onderzoeksfase, C-vervolgonderzoeksfase D- verwervingsfase. Deze fases worden afgesloten met een Kamerbrief.

10.DGRB: Renovatie binnenhof

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB (IRF/BZK)																																																														
Omschrijving inhoud	Het renovatieproject is een verzameling projecten waaronder het realiseren van tijdelijke huisvesting voor EK/RVS, TK en AZ, de renovatie van het Binnenhofcomplex en de logistieke operatie (verhuizing). De renovatie zelf behelst onderhoud en functieverbetering. - In 2015 is gestart met het project renovatie Binnenhof met een projectbudget van €475 mln. (waarvan €462,5 mln. voor de renovatie en de tijdelijke huisvesting en €12,5 mln. niet-huisvestingskosten, te financieren uit de leenfaciliteit aan RVB) op prijspeil 2015. - Het project kent waarschijnlijk onvermijdelijke budgettaire problematiek. Dit betreft met name de hoge bouwindex en de vertraging van het project, waardoor dubbele lasten optreden en reparaties aan de huidige gebouwen nodig zijn. Bij BVM 2019 zijn er al middelen toegevoegd aan het project om een deel hiervan op te lossen (bouwindex voor alleen de tijdelijke huisvesting). - Naast de waarschijnlijk onvermijdelijke problematiek zijn er nog risico's op het gebied van aanvullende gebruikerswensen (bijv. duurzaamheid) en uitvoeringsrisico's. - Bij BVM 2019 zijn afspraken gemaakt om de informatiepositie van FIN in dit project te verbeteren en is de governance van het programma versterkt door dFEZ BZK toe te voegen aan de bestuurlijke stuurgroep. <table><tr><td></td><td>2020</td><td>2021</td><td>2022</td><td>2023</td><td>2024</td><td>2025</td><td>2026</td><td>2027 e.v.</td></tr><tr><td>onvermijdelijk</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>€ 6</td><td>€ 6</td></tr><tr><td>additioneel</td><td>€ 15</td><td>-</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>-</td></tr><tr><td>waarschijnlijk</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>onvermijdelijk</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>totaal</td><td>€ 15</td><td>-</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>€ 3</td><td>€ 9</td><td>€ 6</td></tr></table> NB: 2026 is opleverjaar Binnenhof: hoe dat zich budgettair vertaalt is nog niet bekend										2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027 e.v.	onvermijdelijk	-	-	-	-	-	-	€ 6	€ 6	additioneel	€ 15	-	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	-	waarschijnlijk									onvermijdelijk									totaal	€ 15	-	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	€ 9	€ 6
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027 e.v.																																																							
onvermijdelijk	-	-	-	-	-	-	€ 6	€ 6																																																							
additioneel	€ 15	-	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	-																																																							
waarschijnlijk																																																															
onvermijdelijk																																																															
totaal	€ 15	-	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	€ 9	€ 6																																																							
Krachtenveld	- Bij dit dossier zijn de Staten-Generaal, de Raad van State, AZ (allen gebruikers) BZK (FEZ, RVB) en FIN betrokken. - Het project heeft veel aandacht vanuit de Tweede Kamer, zowel vanuit haar rol als controleur als die van gebruiker. Daarnaast is de VZ van de TK actief en sturend betrokken bij het dossier. - De VZ van de bestuurlijke stuurgroep is Alexander Pechtold.																																																														
Behandeling	- Voor de IRF is in dit traject het traditionele handelingsperspectief (druk op beheersing budget bij het verantwoordelijk departement) minder effectief. Dit komt onder meer door de positie van de gebruikers, die wel wensen op de agenda zetten, maar geen ruimte op de eigen begroting. Dit dwingt anders na te denken over beheersing. - Daarom stuurt de IRF op transparantie in de communicatie aan de Tweede Kamer over de kosten als prikkel voor budgettaire beheersing. De prikkel hier is dat zichtbare verhoging van kosten als gevolg van gebruikerswensen leidt tot reputatieschade van de Tweede Kamer als belangrijkste gebruiker. - Vanuit BZK is er zowel steun voor deze lijn, maar ook terughoudendheid, omdat de budgettaire situatie lastig uitlegbaar is en MBZK al veel zichtbaarheid op het dossier heeft. -																																																														
Ambtelijke beleidsopvat	De verwachting is dat er gedurende het project meer tegenvallers zullen zijn.																																																														

tingen	Dit is inherent aan de betrokken partijen, de economische ontwikkelingen en de staat van het gebouw.
10.AFEP/DGRB: Economische Veiligheid (actueel)	
Verantwoordelijk DG/directie	AFEP (coördinatie en eerste aanspreekpunt), DGRB/IRF (uitgaven BZK, EZK, J&V, DEF, IenW, OCW, BZ/BHOS), GT/FM (financiële sector), GT/FIN (staatsdeelnemingen)
Omschrijving inhoud	Traditioneel worden delen van de Nederlandse economie die belangrijk zijn voor de nationale veiligheid aangeduid als 'vitale sectoren'. Het gaat om de drinkwatervoorziening, waterkering, energievoorziening, ICT/telecom, lucht- en scheepvaart, de nucleaire, chemische en financiële sector, openbare orde, overheid en defensie. Voor een groot deel worden diensten in deze sectoren door de overheid aangeboden en zijn deze sectoren in handen van de overheid. Voor de rest gelden strenge regels en toezicht. Nationale veiligheidsbelangen kruisen echter steeds vaker economische belangen, ook buiten de vitale sectoren. Dit komt door een veranderende geopolitieke context en door technologische ontwikkelingen die nieuwe afhankelijkheden creëren en nieuwe mogelijkheden voor inmenging door (non-)statelijke actoren. De afweging van belangen zien we bijvoorbeeld bij overnames van bedrijven met gevoelige activiteiten, export van dual-use technologie, bedrijfsspionage, cyberveiligheid, studenten uit bepaalde landen toelaten tot bepaalde studies in Nederland en ontstaan van ongewenste economische afhankelijkheden. In de media is geregeld aandacht voor dit beleidsterrein, bijvoorbeeld voor casussen als bedrijfsspionage bij chipmaker ASML en de cyberaanval op de Rotterdamse haven. Er lopen verschillende dossiers: - Onlangs is de EU FDI screeningsverordening van kracht geworden. Deze verplicht Lidstaten een meldpunt op te richten en informatie uit te wisselen met andere Lidstaten over investeringen met een mogelijk effect op de nationale veiligheid. Nederland zal dit voor eind 2020 opgetuigd moeten hebben. - Nederland zal in 2020 ook een begin maken met het opzetten van een brede nationale investeringstoets in de vitale sectoren. Indien er sprake is van een mogelijk effect op de nationale veiligheid, kunnen mitigerende maatregelen voorgesteld worden of kan een investering helemaal geblokkeerd worden. Hier loopt een discussie over de mate waarin de financiële toezichthouders en de Belastingdienst informatie kunnen delen over investeringen, en hoe nationale veiligheid wordt meegenomen bij investeringen in de financiële sector, in of naast de bestaande sectorale wet- en regelgeving. - Verder lopen Europese discussies over een Internationaal Procurement Instrument (IPI). Dit moet ervoor zorgen dat bedrijven uit een land buiten de EU minder makkelijk kunnen meedingen naar opdrachten binnen de EU, als Europese bedrijven in dat land zelf niet mogen meedingen. - Nederland heeft zelf een voorstel gedaan voor een Europees 'level playing field instrument'. Dit zal via de mededingingswetgeving maatregelen mogelijk maken als buitenlandse bedrijven op hun thuismarkt bijvoorbeeld staatssteun krijgen en vervolgens binnen de EU afwijkend marktgedrag vertonen. Het Nederlandse voorstel is bedoeld als tegengas tegen DE en FR die binnen de EU meer ruimte voor monopolies willen om 'Europese kampioenen' te creëren. - Medio 2019 heeft het kabinet besloten om in de kritieke onderdelen van het telecomnetwerk enkel vertrouwde apparatuur toe te laten.

	- Binnen de Brede Maatschappelijke Heroverwegingen focust BMH 16 "Publieke belangen borgen" zich op het versterken van de economische veiligheid. - BZK, EZK, JenV, DEF, IenW, OCW, BZ/BHOS bereiden voor het voorjaar een gezamenlijke claim t.a.v. economische veiligheid voor. Zij zijn ook voornemens dit nogmaals te doen ten tijde van de opstelling van het volgende Regeerakkoord. - Het kabinet kijkt naar de huidige kennisregeling en onderzoekt in hoeverre het toelaten van studenten uit bepaalde risicolandten tot Nederlandse universiteiten ongelimiteerd en onvoorwaardelijk kan doorgaan.
Krachtenveld	Departementen die dit onderwerp aangaat zijn: AZ, BZK, EZK, FIN, JenV, DEF, IenW, OCW en BZ/BHOS. Er zijn af en toe forse discussies tussen JenV (NCTV), DEF (MIVD) en BZK (AIVD) enerzijds, en EZK en FIN anderzijds over de manier waarop de economische belangen tegen de veiligheidsbelangen afgewogen moeten worden. De veiligheidshoek heeft de natuurlijke neiging al gauw risico's te zien terwijl de economische hoek de welvaart en investeringsklimaat in Nederland op peil wil houden zonder onnodige beperkingen. Departementen lijken momentum te voelen en telkens meer geld te claimen terwijl over de effecten van eerder in gang gezette maatregelen nog relatief weinig bekend is. Verder is BZ/BHOS vaak bezorgd over de manier waarop tegen Nederlandse veiligheidsmaatregelen aangekeken zal worden in de rest van de wereld.
Behandeling	- De belangrijkste dossiers worden besproken in de Taskforce Economische Veiligheid (TFEV), in de in 2019 opgerichte Ambtelijke Commissie Economische Veiligheid (ACEV) en Ministeriële Commissie Economische Veiligheid (MCEV). Een enkele keer waarbij de achtergrondinformatie een staatsgeheim karakter heeft, worden dossiers besproken in de Commissie voor de Veiligheids- en Inlichtingendiensten (CVIN) en de Raad Veiligheid en Inlichtingen (RVI) en in de Ministerraad. - U vertegenwoordigt Financiën in de TFEV, ACEV en CVIN, waarbij AFEP meestal naar de TFEV gaat om de vergaderdruk te spreiden.
Ambtelijke beleidsopvattingen	- Het belang van veiligheid is evident, maar dit moet wel telkens objectief worden gewogen tegen andere belangen, zoals gevolgen voor de economie. De openheid van de Nederlandse economie biedt zeer veel voordelen. Zaak is om de nadelen voor de veiligheid zoveel mogelijk te mitigeren zonder de voordelen te verliezen. - Nederland moet daarom voor zover mogelijk altijd eerst in EU-verband optrekken en eigenstandig handelen voorkomen. M.n. om relaties met andere staten niet onder druk te zetten en represailles niet enkel op Nederland te doen richten. - Wat niet in EU-verband kan, moet nationaal. Daar is afgelopen tijd een verschuiving ingezet van ad-hoc besluitvorming op basis van casuïstiek naar heldere afwegingskaders. Dit kan nog wel sneller.

10.SG/DGRB/AFEP: Studiegroep Begrotingsruimte (SBR)	
Verantwoordelijk DG/directie	van Financiën is gebruikelijk de voorzitter van de SBR Verantwoordelijke DG/directie: DGRB/BZ en AFEP FIN-leden SBR zijn DGRB, dir BZ en dir AFEP; Overige leden zijn:

	EZK, ☐ AZ, ☐ BZK, ☐ Werk SZW, ☐ CPB, ☐ DNB, ☐ PBL (nieuw), ☐ SCP (nieuw), ☐ AEP, ☐ ASEA, ☐ MEVA; secretariaat wordt bezet door AFEP en BZ/BBL
Omschrijving inhoud	Om het volgende kabinet in staat te stellen een goede afweging te maken over het te voeren begrotingsbeleid, is het gebruikelijk dat het kabinet de SBR instelt en vraagt om een advies uit te brengen over zowel de <u>begrotingssystematiek</u> als de <u>begrotingsdoelstelling</u> ten behoeve van de volgende kabinetsperiode. De SBR moet advies uitbrengen voor de zomer van 2020.
Krachtenveld	<u>Begrotingsdoelstelling:</u> • De SBR geeft gebruikelijk advies over de saldodoelstelling of de budgettaire ruimte. • Voor het nieuwe advies geldt dat de gebruikelijke indicatoren verschillende kanten op wijzen. De EMU-schuld is laag en de rente ook, daarom zien sommigen budgettaire ruimte. Het saldo biedt aanzienlijk minder ruimte, en het houdbaarheidstekort laat zien dat er op termijn een budgettaire opgave ligt. <u>Begrotingssystematiek:</u> • Er is zowel internationaal als nationaal brede waardering voor de Nederlandse begrotingssystematiek. Er is breed draagvlak voor trendmatig begrotingsbeleid onder economen en ook onder de financieel woordvoerders in de Tweede Kamer. • Er is ook kritiek: het brede publiek, maar ook veel Kamerleden en bewindslieden vinden de begrotingsregels te complex of de uitkomsten van begrotingsbeleid contra-intuïtief. Hierdoor – en ook door de overschotten – staat het draagvlak onder druk.
Behandeling	De 16 ^e SBR is inmiddels gestart en heeft twee keer vergaderd. Op dit moment zijn er 7 interdepartementale werkgroepen aan de slag die deelvraagstukken behandelen. De opbrengst van deze werkgroepen komt aan de orde in vergadering 3 (19 februari) en 4 (26 maart). Daarna zijn er nog 2 vergaderingen voorzien ter afstemming van het eindrapport.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Standpuntbepaling vindt nog plaats.

10.DGRB: 'Op weg naar een digitale begroting' en Open data

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB/BZ, Afdeling Begrotingsbeheer (BBH)
Omschrijving inhoud	Het programma "Op weg naar een digitale begroting" heeft als doel dat de financiële professional nu en in de toekomst datagedreven werkt. Hiervoor voert DGRB digitaliserings- en innovatieprojecten uit, zoals: • De Digitale Auteursomgeving digitaliseert het opstellen en publiceren van de officiële begrotingsstukken van alle departementen. Dit automatiseert één van de hoofdtaken van de financiële functie. Dit heeft nu al gezorgd voor een grote efficiëntieslag door de vermindering van de foutgevoeligheid en verbetering van de coördinatie van het begrotingsproces. • Inmiddels gebruiken 10 departementen de omgeving. Het doel is om voor Verantwoordingsdag 2020 alle departementen te hebben aangesloten op deze omgeving. • In 2020 wordt Rijksfinancien.nl doorontwikkeld naar een integraal portaal voor alle publieke informatie rondom de begrotings- en verantwoordingscyclus. De site ontsluit op een interactieve en toegankelijke wijze begrotings- en verantwoordingsinformatie, evaluaties, de financiële open data en links naar externe bronnen. • De Rijksbrede Financiële Data Cloud stelt de financiële professional in staat om datagedreven analyses te maken en nieuwe inzichten in het werk toe te passen. Een eerste stap hierin is het opleveren van de gedeelde data-analyse omgeving voor het kerndepartement van Financien in 2020. • In het project Taxonomie Ontwikkeling Rijksbegroting wordt gewerkt aan één financiële taal voor de rijksbegroting, wat de uniformiteit verhoogt en geavanceerde analyses mogelijk maakt. • Uniformering IBOS/IBOS 2.0 zorgt voor een eenduidiger manier van vastleggen van begrotingsmutaties en verbeterde gebruikersvriendelijkheid. • Experimenteren met nieuwe technologieën als blockchain.
Krachtenveld	• De doelgroep van het programma is de financiële professional (FEZ-en, ADR, Tweede Kamer en Algemene Rekenkamer). • De Algemene Rekenkamer is pleitbezorger van een transparante overheid en het streven naar één uniforme financiële taal. Ook de Adviescommissie Verslaggevingsstelsel rijksoverheid beveelt uniformering van financiële- en begrotingsadministratie aan. • Het programma sluit aan bij het streven naar meer datagedreven werken binnen de Rijksoverheid en draagt daarmee ook bij aan Rijksbrede ontwikkelingen zoals de digitaliseringsstrategie NL Digibeter, en de Dutch Blockchain Coalition.
Behandeling	• Het programma heeft zowel langetermijndoelen (5-10 jaar) zoals het opzetten van een Rijksbrede Financiële Data Cloud als korte termijn doelen zoals het afronden van de implementatie van de Auteursomgeving en de herlancering van Rijksfinancien.nl in 2020.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• De belangrijkste risico's bij het programma zijn o.i. dat er onvoldoende kennis van nieuwe technologieën en implementatiekracht aanwezig is bij de departementen. Er wordt daarom voor een stapsgewijze aanpak gekozen die rekening houdt met het adaptievermogen bij de directies FEZ en de administraties.

10.AFEP/DGRB: Werkgroep Discontovoet

Verantwoordelijk DG/directie	AFEP (i.v.m. economische analyse) en DGRB (o.a. i.v.m. toepassing MKBAs)
Omschrijving inhoud	De discontovoet wordt gebruikt in maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBAs). Toekomstige kosten of baten (bijvoorbeeld van een investeringsproject) worden met deze discontovoet teruggerekend naar het heden. Anders gezegd is de discontovoet het benodigde maatschappelijke rendement op publieke investeringen. De discontovoet wordt in principe voor 4 à 5 jaar vastgezet, en dat is voor het laatst gedaan in 2015. Daarom, en naar aanleiding van de ontwikkelingen op kapitaalmarkten, heeft het kabinet eind 2019 besloten (op advies van CPB) om de discontovoet in 2020 te actualiseren. Traditioneel vraagt het kabinet daarbij advies aan een onafhankelijke werkgroep, en dat gebeurt ook dit keer. De werkgroep gaat begin 2020 van start en heeft als opdracht om in het voorjaar van 2020 zijn advies op te leveren. Voorzitter van de werkgroep is (tot 1 februari bestuurder bij ACM en CPB). Doel van het advies is primair om de hoogte van de discontovoet te actualiseren. Het advies kan ook kijken naar andere methodologische wijzigingen, maar een fundamentele herziening wordt niet nodig geacht.
Krachtenveld	De werkgroep bestaat uit FIN, AZ, SZW, EZK, OCW, BZK, IenW, VWS, CPB, DNB en PBL. Vermoedelijk zullen sommige departementen pleiten voor een lage discontovoet (i.i.g. voor hun beleidsterrein).
Behandeling	De werkgroep stelt onafhankelijk zijn advies vast. Het rapport zal, samen met de kabinetsreactie, in 2020 naar de TK worden gestuurd. Vermoedelijk zal deze kabinetsreactie via de CFEZIL/RFEZIL/MR worden vastgesteld.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Voor FIN is ten eerste belangrijk dat de discontovoet op een economisch gezien gepaste hoogte wordt ingesteld. Een te lage discontovoet betekent immers dat projecten een te gunstige beoordeling krijgen, en een te hoge dat maatschappelijk rendabele investeringen zouden worden misgelopen. Ook een eenvoudige en begrijpelijke methodologie is van belang. Tot slot is een tijdige afronding van het rapport van belang, i.v.m. mogelijke relevantie voor het investeringsfonds en/of de SBR.

10.DGRB: Control op uitvoering en verzelfstandiging

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB/BZ afdeling BBE i.s.m. Inspectie der Rijksfinanciën
Omschrijving inhoud	De laatste jaren hebben zich diverse incidenten voorgedaan bij uitvoeringsorganisaties als de Belastingdienst, de SVB, ProRail en de Politie met soms forse operationele en/of budgettaire consequenties. Deze problemen zijn voor het kabinet aanleiding geweest om de Ministeriele Commissie Uitvoering (MCU) in te stellen, met als taak de structurele oorzaken van deze problematiek vast te stellen, van elkaar te leren en mogelijke oplossingen te bespreken (<i>zie ook fiche MCU</i>). Control op uitvoering en verzelfstandiging heeft vanuit DGRB op twee aspecten de aandacht. Ten eerste vanuit het reguliere toezicht op het begrotingsbeheer dat wordt uitgeoefend door de IRF. Zij houden toezicht op de budgettaire inpasbaarheid en doelmatigheid van de verschillende departementen, inclusief de uitvoeringsorganisaties die hieronder vallen. Hiernaast heeft de afdeling BBE van de directie Begrotingszaken een kaderstellende en toetsende rol voor wat betreft het verzelfstandigingsbeleid. Het betreft een kaderstellende en toetsende rol voor de Agentschappen (CW Artikel 4.20.2.g), Stichtingen (op basis van het Kader voor stichtingen en in de Toetsingscommissie Verzelfstandiging) en een toetsende rol voor ZBO's voor wat betreft het financieel beheer (waar BZK de kaderstellende instantie is). Vanuit de rol voor kaderstelling en financieel beheer van verzelfstandigde organisaties en uitvoeringsorganisaties staan de volgende concrete acties gepland: - o Evaluatie van de Regeling Agentschappen: onderdeel van de evaluatie is het onderzoeken naar de werking van het driehoeksmodel en desgewenst alternatieve modellen uitwerken. - o Evaluatie, samen met BZK, van het gehele stelsel van kaders van verzelfstandigingsorganisaties en te onderzoeken of het mogelijk is deze te harmoniseren. Deze harmonisatie van de lappendeken aan regelgeving voor verschillende typen organisaties (agentschap, zbo, rwt, etc.) moet leiden tot minimumeisen voor de aansturing, bekostiging en het financieel beheer. - o Het opstellen van een handleiding/handreiking voor evaluaties voor ZBO's. - o Onderzoek naar sturingsmogelijkheden voor stichtingen. Specifiek aandachtspunt zijn de uitvoeringsorganisaties voor de Rijksbrede bedrijfsvoering: - o Rijksbrede bedrijfsvoering (11 mld.) is in de afgelopen jaren gecentraliseerd in SSO's. De gedachte was dat bedrijfsvoering hierdoor doelmatiger en doeltreffender tot uitvoering zou worden gebracht, door taakspecialisatie per SSO en schaalvoordelen van generieke diensten. In de praktijk lijken deze ambities maar beperkt behaald. Kosten van bedrijfsvoering lopen op, tarieven van o.a. IT-dienstverlening (met grote afnemer Belastingdienst) stijgen. - o In de beleidsdoorlichting Kwaliteit Rijksdienst werd geconcludeerd dat ondanks dat de kwaliteit van de Rijksbrede bedrijfsvoering is verbeterd, onvoldoende gestuurd wordt op doelmatigheid. Hiervoor dient beleidsverantwoordelijk departement BZK sterkere kaders en doelstellingen te formuleren, en deze te handhaven. Hierbij is zij echter ook afhankelijk van de compliance en inzet van departementen.
Krachtenveld	• Parlement/AR: aandacht voor grip op uitvoering • Ambtelijke en Ministeriele Commissie uitvoering • BZK, beleidsverantwoordelijk voor zbo's via de Kaderwet zbo's. • Bij departementen, waaronder uitvoeringsorganisaties ressorteren, is

	de eigenaarsrol en opdrachtgevende rol belegd. • De FEZ-directies van departementen. • Uitvoeringsorganisaties zoals agentschappen, zbo's en rwt's.
Behandeling	• Voor de uitwerking van gezamenlijke evaluatie van het stelsel van kaders en verzelfstandigingsorganisaties zijn de eerste ambtelijk verkennende gesprekken met BZK gevoerd. • De ambtelijke – en politieke leiding zal gedurende de feitelijke uitvoering van deze brede evaluatie worden geïnformeerd over de voortgang en uitkomsten.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Het is nodig dat de publieke verantwoording van publieke middelen op afstand van het Rijk ook voldoende informatie verschaft zodat de Kamer haar budgetrecht adequaat kan uitoefenen. Dat verzelfstandigde onderdelen een hoge mate van autonomie kennen als kenmerk van hun organisatie, ontslaat verzelfstandigde organisaties niet van hun plicht om zich publiek te verantwoorden over deze publieke middelen. Een risico daarbij is dat voor de verzelfstandigingsvormen die erg op afstand staan van het Rijk (maar waar wel begrotingsgeld in omgaat), het (ambtelijk en politiek) moeilijk is om minimeisen in een Regeling uitvoeringsorganisaties neer te leggen. Daarnaast is onze opvatting – in lijn met de Staatscommissie parlementair stelsel- dat het uitvoeringsveld qua organisatievormen versnipperd is. Dit geldt ook voor de ministeriële verantwoordelijkheid. Incidenten in de uitvoering volgen evenwel geen juridische organisatie-indeling. Ze doen zich voor ongeacht rechtsvorm. FIN is samen met Min BZK systeemverantwoordelijk voor verzelfstandigingsbeleid van de rijksoverheid. Regelgeving voor de verschillende vormen van verzelfstandiging is echter verschillend. Daarnaast zijn er grote departementale verschillen in de toepassing van de regels. Met de implementatie van de maatregelen wordt recht gedaan aan de gelijksoortigheid aan problematiek en wordt er een slag gemaakt in de harmonisatie in control op uitvoeringsorganisaties. De Kaderwet zbo's valt onder BZK en schrijft nu nog weinig voor op het terrein van financieel beheer en kosteninzicht. Sinds kort heeft ook BZK ambities op het terrein van harmonisatie. De komende tijd is het van belang om de doelen van Financiën en BZK op dit onderwerp op één lijn te brengen. Bij advisering op de bedrijfsvoering richting ICBR en MR komen hierdoor verschillende rollen van FIN 1 (DFEZ) en FIN 2 (DGRB) tot uiting. Als departement heeft FIN 1 het belang bij het minimaliseren van eigen kosten aan bedrijfsvoering, met maximaal comfort van brede dienstverlening. Vanuit FIN 2 zal nadrukkelijk oog worden gehouden op het minimaliseren van Rijksbrede kosten en minimaliseren van specifieke dienstverlening, met mogelijk striktere afspraken en hogere kosten voor het ministerie van Financiën als resultaat. Bij de advisering aan en MR wordt hiervoor gezamenlijk opgetrokken, en waar nodig de afzonderlijke standpunten los benoemd.

10.DGRB. Adviescommissie Verslaggevingsstelsel Rijksoverheid (AVRo)	
Verantwoordelijk DG/directie	DGRB / directie Begrotingszaken
Omschrijving inhoud	De minister van Financiën en de president van de Algemene Rekenkamer hebben in 2016 gezamenlijke de Adviescommissie Verslaggevingsstelsel rijksoverheid ingesteld. In 2017 heeft de adviescommissie, onder voorzitterschap van [] van het Ministerie van Financiën, een rapport opgeleverd waarin het stelt dat het hybride verslaggevingsstelsel van de Rijksoverheid (op basis van kasverplichtingen, aangevuld met baten-lasten) dient te worden verbeterd en geharmoniseerd. Afgesproken is dat wordt gekeken op welke wijze dit mogelijk is. De afgelopen periode hebben verschillende werkgroepen gekeken op welke gebieden verbeteringen mogelijk zijn. Momenteel worden bij de ministeries van Defensie en Infrastructuur en Waterstaat vier pilots uitgevoerd om te zien of aanvullende baten-lasteninformatie de informatievoorziening en de besluitvorming kan ondersteunen. In 2021 zal op basis van de verschillende inzichten worden geëvalueerd hoe de inrichting van het verslaggevingsstelsel verder zal worden verbeterd.
Krachtenveld	• De discussie omtrent het verslaggevingsstelsel is een hele oude. Deze heeft zich vanaf de jaren 80 en 90 (mede door de opkomst van het <i>New Public Management</i>) met name gericht op de overheid over zou moeten gaan naar een volledig baten-lastenstelsel. • De Algemeen Rekenkamer heeft zich altijd een fervent voorstander van een integrale overgang getoond. • Het standpunt van de regering is altijd geweest dat baten-lasten ingevoerd kan worden, daar waar het toegevoegde waarde heeft. Zo voeren bijvoorbeeld alle Agentschappen en ZBO's – ter ondersteuning van het bedrijfsmatig werken – een baten-lastenstelsel. • Vanuit de Tweede Kamer zijn twee leden van de Vaste Kamercommissie Financiën – de leden Sneller (D'66) en Snels (GL) – die de verslaggevingskar trekken. • Vaak wordt in deze discussie ook gewezen op het internationale krachtenveld. Binnen de Europese Commissie wordt ook al enige tijd gekeken of meer richtinggevende kaders (EPSAS) voor de verslaggeving verplicht gesteld dienen te worden voor de lidstaten. Vooralsnog lijkt het er niet op dat dit (op korte termijn) zal worden doorgevoerd.
Behandeling	In 2021 zal een evaluatie plaatsvinden over de wijze waarop het verslaggevingsstelsel kan worden verbeterd. In aanloop naar deze evaluatie worden momenteel investeringspilots uitgevoerd bij de ministeries van Defensie en IenW. Periodiek zal de Tweede Kamer over de voortgang van deze pilots worden geïnformeerd. Verder wordt dit onderwerp periodiek geagendeerd tijdens een Algemeen Overleg Begroten en Verantwoorden. De inrichting van het verslaggevingsstelsel is ook een deelonderwerp in de Studiegroep Begrotingsruimte. Het Ministerie van Financiën is de leidende partij bij de discussie omtrent de inrichting van het stelsel.
Ambtelijke beleidsopvattingen	De lijn van Financiën is dat het soort verslaggevingsstelsel geen doel op zich is, maar (slechts) een middel om een hoger doel te bereiken. Dit hoofddoel is de gebruikers (met name het Parlement) te ondersteunen in

	de oordeels- en besluitvorming. Er dient altijd gekeken te worden of dit beter en anders kan. Daar waar toegevoegde waarde wordt verwacht kan worden gezien of de informatievoorziening aangepast kan worden (bijvoorbeeld door baten-lasteninformatie toe te voegen).
--	--

10.DGRB: Algemene Rekenkamer (AR)

Verantwoordelijk DG/directie	DGRB/BZ, afdeling Besturing, bekostiging en externe verslaggeving (BBE)
Omschrijving inhoud	De AR is een Hoog College van Staat. De taken, bevoegdheden en rechtspositie van de AR zijn vastgelegd in de Grondwet en de Comptabiliteitswet. De AR controleert of de inkomsten en uitgaven van het Rijk volgens de regels geïnd en uitgegeven worden en onderzoekt of het Rijk beleid uitvoert zoals het bedoeld is (zinnig, zuinig en zorgvuldig). Dat is een wettelijke taak, waarover de AR eenmaal per jaar rapporteert aan het parlement op Verantwoordingsdag (derde woensdag van mei). Daarnaast oordeelt de AR over beleid van de regering dat is vastgesteld en doet geen politieke uitspraken.
Krachtenveld	<u>Organisatie</u> Het bestuur van de AR, het college, telt drie leden. De collegeleden worden voor het leven benoemd. De collegeleden zijn: de President [] en collegeleden []. Daarnaast kent de AR met ingang van 1 januari 2020 drie twee collegeleden in buitengewone dienst: [] RE CISA IDP-C, [] en []. [] is secretaris van de AR. <u>Verantwoording</u> Op Verantwoordingsdag publiceert de AR een verantwoordingsonderzoek waarin zij o.a. een oordeel geeft over de kwaliteit van de financiële informatie, de beleids- en bedrijfsvoeringsinformatie en over de kwaliteit van de bedrijfsvoering zelf. Op Verantwoordingsdag publiceert de AR ook de Staat van de Rijksverantwoording. De Staat van de Rijksverantwoording kan als tegenhanger worden gezien van het Financieel Jaarverslag van het Rijk. In de Staat van de Rijksverantwoording geeft de AR een Rijksbreed beeld over het afgelopen jaar. Hierin kan de AR ook de Rijksrekening goedkeuren. De afgelopen jaren is dit altijd het geval geweest. De AR pleit ervoor dat het kabinet beter inzichtelijk moet maken wat de gevolgen zijn van wat het doet, en niet meer doet – zoals bij bezuinigingen. Ook moet er volgens de AR vooraf beter in kaart worden gebracht welke resultaten (extra) middelen moeten opbrengen. Tot slot is de AR van mening dat met name bij 'uitvoering op afstand' onvoldoende informatie beschikbaar is. <u>Onvolkomenheden</u> Volgens de Comptabiliteitswet moet de AR een oordeel geven over het financieel beheer, het materieelbeheer en de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties van het ministerie en over de deugdelijke totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering in het jaarverslag en de kwaliteit van deze informatie. Als de AR vindt dat de bedrijfsvoering onvoldoende waarborgen bevat voor een beheerst bedrijfsvoeringsproces, dan noemt zij dat een onvolkomenheid. Op Verantwoordingsdag gaat de meeste aandacht uit naar de onvolkomenheden die de AR bij het Rijk constateert. Vanuit de systeemverantwoordelijkheid van het ministerie van Financiën is DGRB gestart met het monitoren van de Rijksbrede

	onvolkomenheden op financieel beheer. Bij het monitoren van rijksbrede onvolkomenheden wordt samengewerkt met BZK in verband met onvolkomenheden op de brede bedrijfsvoering, zoals ICT en inkoop. Na de aanbidding van het Financieel Jaarverslag door de minister van Financiën in de Tweede Kamer spreekt de president van de AR. Het is gebruikelijk dat de president daarna een persconferentie geeft in Nieuwspoort. Over verantwoordingsjaar 2018 ging de meeste aandacht uit naar de onvolkomenheden op ICT-gebied en het onrechtmatigheidspercentage van de verplichtingen van het Rijk. Dit percentage mag niet hoger zijn dan 1%, anders kan de goedkeurende verklaring (bij de Rijksrekening) van de AR in het geding komen. In 2018 lag dit percentage dichtbij de 1%.
Behandeling	n.v.t.
Ambtelijke beleidsopvattingen	- Als er iets niet op orde is geeft de AR een aandachtspunt of een (ernstige) onvolkomenheid. Bij het ministerie van Financiën zijn over verantwoordingsjaar 2018 in totaal 9 onvolkomenheden vastgesteld (Rijksbreed was het totaal 47 onvolkomenheden). - Het ministerie van Financiën verkeert bij het monitoren van de onvolkomenheden op financieel beheer in een lastige positie, aangezien het departement zelf veel onvolkomenheden heeft. De minister van Financiën heeft 4 keer per jaar een lunchoverleg met de President van de AR.

11. GT: Warmtefonds

Verantwoordelijk DG/directie	Coördinerend: Generale Thesaurie / directie Financieringen Betrokken: IRF, Financiële Markten (afdeling Marktgedrag en effectenbeheer) en Directe Belastingen
Omschrijving inhoud	- In het klimaatakkoord is afgesproken dat het Warmtefonds wordt opgericht voor het verstrekken van leningen aan eigenaar-bewoners voor de verduurzaming van woningen. - In februari 2020 begint het Warmtefonds met het verstrekken van leningen aan eigenaar-bewoners met leenruimte en VvE's tegen een aantrekkelijke rente (NHG benaderend). - Ook woningeigenaren zonder leenruimte moeten een lening kunnen krijgen bij het Warmtefonds. Hiervoor wordt momenteel door een projectteam onder leiding van BZK een product uitgewerkt met als belangrijkste criterium dat men de lening mag terugbetalen naar financiële draagkracht. De uitwerking zal door Financiën worden getoetst. Afhankelijk van de concrete vormgeving van dergelijke leningen is t.z.t. nader onderzoek naar de toepasbaarheid van de fiscale eigenwoningregeling noodzakelijk. - Het fonds wordt gevuld met publiek en privaat geld. Het kabinet stelt hiervoor tot en met 2030 in totaal 900 miljoen euro beschikbaar. Eerste berekeningen laten zien dat aantrekken van private middelen noodzakelijk is om zowel de doelgroep met als die zonder leenruimte te kunnen bedienen, het rijksbudget begint vanaf 2025 te knellen. In hoeverre private financiering kan worden aangetrokken voor met name de doelgroep zonder leenruimte is nog onzeker. - Voor de oprichting van het Warmtefonds wordt gebruik gemaakt van het al bestaande Nationaal Energiebespaarfonds (NEF). Deze stichting verstrekt al leningen aan de doelgroep met leenruimte en aan VvE's. Voor het verstrekken van leningen aan de doelgroep zonder leenruimte wordt momenteel onderzocht hoe dit vorm te geven, al dan niet in verbinding met de al bestaande stichting. - In een BWO (MBZK, MEZK, MFIN) afgelopen december is afgesproken te streven naar het kunnen starten van financiering aan de doelgroep zonder leenruimte vóór de zomer 2020. Daarnaast zal in het voorjaar van 2022 een evaluatie worden uitgevoerd om te beoordelen of financiering van de doelgroep met leenruimte nog nodig is (of dat de markt dit voldoende doet) en of aantrekken van private middelen voor de doelgroep zonder leenruimte haalbaar is en daarmee budgettaire krapte wordt voorkomen. - De Kamer is in december 2020 na het BWO geïnformeerd over het Warmtefonds, met daarbij de toezegging om in maart 2020 de Kamer te informeren over de uitwerking van het Warmtefonds en het product voor de doelgroep zonder leenruimte.
Krachtenveld	- BZK is beleidsverantwoordelijk en coördineert de oprichting en implementatie van het Warmtefonds. BZK wil snelheid: begin 2020 start met groep met leenruimte, vóór de zomer start met groep zonder leenruimte. - EZK en FIN zijn betrokken. EZK stuurt op zoveel mogelijk private financiering. FIN is vanuit verschillende belangen betrokken: begroting (IRF), verantwoorde kredietverstrekking (Financiële Markten), doelmatige inzet van rijksmiddelen middels een publiek privaat fonds (Financieringen), en toepasbaarheid fiscale eigenwoningregeling (Directe Belastingen).

Behandeling	• In december 2019 is een BWO geweest (zie laatste bullet bij Inhoud) • Warmtefonds maakt deel uit van het klimaatakkoord.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Bij de wijkenaanpak om woningen van het gas te krijgen worden mensen gedwongen hun woning te verduurzamen. Hiervoor is een aantrekkelijke lening, met name voor eigenaar-bewoners die geen andere financieringsmogelijkheden hebben, van belang. • Een Warmtefonds voor iedereen is marktverstorend: banken en andere kredietverstrekkers hebben en ontwikkelen al financieringsproducten voor verduurzaming van woningen. Het Warmtefonds kan hier een remmend effect op hebben. Tijdig stoppen met het financieren van woningeigenaren met leenruimte is dan ook een aandachtspunt, mede met het oog op de beschikbare begrotingsmiddelen.

11. GT: de Volksbank	
Verantwoordelijk DG/directie	GT/Financieringen (coördinatie vanuit aandeelhoudersrol), GT/FM (vanuit verantwoordelijkheid voor financiële sector), SG/DJZ (Governance), SG/HDFEZ (begroting en beleidscontrol)
Omschrijving inhoud	Met de nationalisatie van SNS REAAL in 2013 kwam de Staat onder meer in bezit van SNS Bank (tegenwoordig de Volksbank). De Volksbank is nog volledig in staatshanden en wordt beheerd door NLFI. In 2016 is de Kamer geïnformeerd over de 'Toekomst van SNS Bank'. NLFI adviseerde de bank twee tot drie jaar de tijd te geven om een transitie te bewerkstelligen. Sindsdien is de Kamer jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van deze transitie. Voor het laatst in november 2019. Op hoofdlijnen is toen de volgende conclusie getrokken: de aangegeven termijn van drie jaar is inmiddels verstreken en het is, mede vanwege marktomstandigheden, nog niet mogelijk om een besluit te nemen over de toekomst van de Volksbank. Het is daarom belangrijk dat de Volksbank werkt aan verdere mogelijkheden tot optimalisering van zijn bedrijfsmodel, zoals diversificatie van inkomsten en een kostenverlaging. De minister heeft verder aangegeven om de komende periode, in overleg met NLFI en de Volksbank, alvast een aantal toekomstopties voor de bank nader te onderzoeken om het gesprek over de toekomst van de bank met de Tweede Kamer te kunnen voeren. Hierbij zal ook gekeken worden naar mogelijkheden om invulling te geven aan het borgen van het maatschappelijke karakter van de bank na verzelfstandiging. De toekomstopties zullen getoetst worden op hun wenselijkheid en haalbaarheid, conform onderstaande criteria/uitgangspunten: • Het belang van een stabiele financiële sector; • Het regeerakkoord, waarin verwezen wordt naar de gewenste diversiteit in het bankenlandschap; • Compliance met de eisen van (prudentiële) wet- en regelgeving; • De mate waarin de Volksbank de strategie kan blijven uitvoeren; en de • Attractiviteit voor investeerders: om een voorspoedige verzelfstandiging mogelijk te maken en een faire prijs te ontvangen dient er voldoende vraag van kapitaalverschaffers te zijn. De minister heeft toegezegd het onderzoek over de toekomstopties voor de zomer naar de Kamer te sturen. In het najaar volgt dan een nieuw advies van NLFI.
Krachtenveld	De Volksbank heeft een uitgesproken visie over maatschappelijk bankieren en vindt hiervoor gehoor bij veel politieke partijen. De Volksbank wil een governance-model invoeren waarin naast aandeelhouders ook andere stakeholders stemrecht hebben op de AvA. Vooral hierover verschillen NLFI en de Volksbank van mening. Dit uit zich ook in bijvoorbeeld de rendementseis. In de TK is er grote verdeeldheid over de toekomst van de Volksbank: staatsbank, onderhandse verkoop of coöperatie en alles daar tussenin. Of de optie van staatsbank mogelijk is zal met de Europese Commissie overlegd moeten worden.
Behandeling	Voor de zomer gaat het onderzoek naar de Tweede Kamer. In het najaar het advies van NLFI.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Het is geen normale situatie dat een commerciële bank in handen is van de overheid. De stabiliteit van de financiële sector wordt in principe geborgd met wet- en regelgeving. Bij de inventarisatie van toekomstopties zal nader worden ingegaan op de voor- en nadelen van verschillende governance- en toekomstopties.

11. GT: ABN AMRO

Verantwoordelijk DG/directie	GT/Financieringen (coördinatie vanuit aandeelhoudersrol), GT/FM (vanuit verantwoordelijkheid voor financiële sector, SG/DJZ (Governance), SG/HDFEZ (begroting en beleidscontrol))																									
Omschrijving inhoud	Historie: In 2008 heeft de Nederlandse staat Fortis/ABN AMRO Nederland overgenomen, waarna alle bankactiviteiten van Fortis Nederland werden samengebracht onder de naam ABN AMRO. NLFI beheert de aandelen in ABN AMRO. Plaatsingen in het verleden: in het regeerakkoord is opgenomen dat ABN AMRO zo snel als verantwoord mogelijk is, volledig naar de markt wordt gebracht. Momenteel bezit de Staat, via NLFI, een belang van 56,3% in ABN AMRO, waarvan 49,9% rechtstreeks en 6,4% via certificaten van de Stichting Administratiekantoor Continuïteit ABN AMRO Bank (STAK AAB). Op 20 november 2015 zijn er certificaten van aandelen via deze STAK uitgegeven op Euronext aan beleggers. Na deze initiële plaatsing zijn er nog drie vervolplaatsingen geweest: <table><tr><th>Datum</th><th>Prijs per certificaat</th><th>Totale opbrengst in mln.</th><th>Omvang plaatsing</th><th>Resterend belang NLFI</th></tr><tr><td>20 november 2015 (IPO)</td><td>€ 17,75</td><td>€ 3.838</td><td>ca. 23%</td><td>ca. 77%</td></tr><tr><td>17 november 2016</td><td>€ 20,40</td><td>€ 1.326</td><td>ca. 7%</td><td>ca. 70%</td></tr><tr><td>28 juni 2017</td><td>€ 22,75</td><td>€ 1.479</td><td>ca. 7%</td><td>ca. 63%</td></tr><tr><td>15 september 2017</td><td>€ 23,50</td><td>€ 1.528</td><td>ca. 7%</td><td>ca. 56%</td></tr></table> In deze kabinetsperiode heeft nog geen verkoop van aandelen plaatsgevonden. DNB/OM: afgelopen augustus heeft DNB bepaald dat ABN AMRO al haar particuliere Nederlandse klanten moet doorlichten. ABN AMRO houdt ons, via NLFI, op de hoogte van de vorderingen van de door de bank genomen en te nemen maatregelen in dit kader. In september 2019 heeft het Openbaar Ministerie bekendgemaakt dat ABN AMRO onderwerp is van een onderzoek met betrekking tot de naleving van de Wwft. Verwacht wordt dat dit onderzoek nog een aanzienlijke periode zal duren. Nieuwe Op de algemene vergadering van aandeelhouders van 22 april 2020 zal , onder voorbehoud van goedkeuring door de toezichthouders, opvolgen als	Datum	Prijs per certificaat	Totale opbrengst in mln.	Omvang plaatsing	Resterend belang NLFI	20 november 2015 (IPO)	€ 17,75	€ 3.838	ca. 23%	ca. 77%	17 november 2016	€ 20,40	€ 1.326	ca. 7%	ca. 70%	28 juni 2017	€ 22,75	€ 1.479	ca. 7%	ca. 63%	15 september 2017	€ 23,50	€ 1.528	ca. 7%	ca. 56%
Datum	Prijs per certificaat	Totale opbrengst in mln.	Omvang plaatsing	Resterend belang NLFI																						
20 november 2015 (IPO)	€ 17,75	€ 3.838	ca. 23%	ca. 77%																						
17 november 2016	€ 20,40	€ 1.326	ca. 7%	ca. 70%																						
28 juni 2017	€ 22,75	€ 1.479	ca. 7%	ca. 63%																						
15 september 2017	€ 23,50	€ 1.528	ca. 7%	ca. 56%																						
Krachtenveld	In de TK is er brede steun voor een afbouw van het belang, maar wel verdeeldheid over de vraag of dit tijdens het OM onderzoek kan plaatsvinden. Zo VVD lijkt voorstander te zijn van een snelle exit, terwijl linkse partijen de verdere privatisering on hold willen zetten.																									
Behandeling	DJZ heeft de landsadvocaat gevraagd in hoeverre informatie bij OM/FIOD toerekenbaar is aan de Staat/de minister (in verband met de mogelijke aanwezigheid van voorwetenschap over het OM-onderzoek).																									
Ambtelijke	Er is geen reden een commerciële bank in handen is van de overheid te houden.																									

beleidsopvattingen	De stabiliteit van de financiële sector wordt geborgd met wet- en regelgeving.
---------------------------	--

12. GT: Kansspelen (Holland Casino en Nederlandse Loterij)	
Verantwoordelijk DG/directie	GT/FIN (aandeelhouderschap), DGFZ/DB (Kansspelbelastingwetgeving)
Omschrijving inhoud	Algemeen: Holland Casino (HC, 100% belang staat) en Nederlandse Loterij (NLO, 99% belang staat) dragen bij aan de borging van de doelstellingen van het kansspelbeleid, zijnde: 1) het voorkomen van kansspelverslaving, 2) het beschermen van consumenten en 3) het tegengaan van fraude en criminaliteit. Om de doelstellingen van het kansspelbeleid te realiseren, is het van belang dat spelers naar legaal, passend en attractief kansspelaanbod geleid worden (kanalisatie). Vanaf 2021 mogen op basis van de wet Kansspelen op Afstand online kansspelen worden aangeboden. Ook HC en NLO zullen een vergunning voor online aanbod aanvragen. HC is in 1974 opgericht en de enige vergunninghouder voor speelcasino's in Nederland. Het onderscheid tussen speelcasino's en speelhallen (die zichzelf vaak ook casino noemen) is dat bij HC tafelspelen onder leiding van een menselijke croupier kunnen worden gespeeld en er bij HC hogere inzetten op kansspelautomaten mogelijk zijn. Actualiteiten HC: 1) Het wetsvoorstel t.b.v. privatisering van HC is in februari 2019 ingetrokken omdat zich in de Eerste Kamer geen meerderheid aftekende. Hierbij is toegezegd dat het kabinet naar de tekentafel gaat met het oog op het treffen van voorbereidingen voor een mogelijk nieuw privatiseringstraject. 2) HC heeft onlangs een aanwijzing gekregen van toezichthouder Kansspelautoriteit (Ksa) i.v.m. enkele Wwft-overtredingen. HC heeft (op enkele punten) bezwaar ingediend, maar tegelijkertijd de opvolging van de aanwijzing ter hand genomen. De aanwijzing zal openbaar worden als het besluit onherroepelijk is geworden (over enkele weken/maanden). De bewindspersonen worden hierover geïnformeerd. 3) HC is voornemens om in samenwerking met een andere partij het online kansspelaanbod op te zetten. Op basis van de statuten zal deze samenwerking goedkeuring van de aandeelhouder behoeven. NLO is in 2016 ontstaan uit een fusie tussen Staatsloterij BV en Lotto BV. Beiden BV's zijn vergunninghouder van zeven kansspelen: Staatsloterij, Lotto, Eurojackpot, Miljoenenspel, Lucky Day, Krasloten en Toto. Actualiteiten NLO: 1) Eind december 2019 is het dilemma dat speelt bij het aanbieden van kansspelen door een staatsdeelneming (commercieel oogmerk vs. verantwoord aanbod) blootgelegd in een uitzending van Zondag met Lubach. In de uitzending werd het beeld geschetst dat de staat, als aandeelhouder van NLO, zich inzet om via (het reclame maken voor) haar producten jongeren aan het gokken te krijgen. De minister wil in reactie hierop een Kamerbrief sturen. 2) De Raad van State doet naar verwachting medio 2020 uitspraak over de vraag of de monopolies van Staatsloterij en Lotto nog langer houdbaar zijn. Indien de RvS de monopolies opheft, kan dit een versnelde opening van de loterijmarkt betekenen.
Krachtenveld	• Financiën: Bij HC 100% aandeelhouder. Bij NLO 99% en 1% de Stichting Kansspelbelangen STAK (NOC*NSF en 18 goede doelen). • J&V (minister voor Rechtsbescherming): beleidsdepartement. J&V is verantwoordelijk voor het beleid en wet- en regelgeving voor kansspelen. • Ksa: vergunningverlener en toezichthouder
Behandeling	In de TK wordt het debat primair gevoerd bij het AO Kansspelen en het AO Staatsdeelnemingen. Het Ontwerpbesluit Kansspelen op Afstand wordt begin 2020 voorgehangen in de Tweede Kamer (lead bij J&V).
Ambtelijke beleidsopvatti	HC: In aanloop naar een nieuw regeerakkoord kan de privatisering van HC weer worden geagendeerd. Ook voor de onderneming zelf is het belangrijk dat het perspectief op privatisering levend blijft.

ngen	<u>NLO</u>: Ook voor NLO geldt dat het in principe een niet-permanente deelneming is die op termijn geprivatiseerd kan worden. Voordat een eventuele beslissing tot privatisering van NLO wordt genomen, wordt in 2020 eerst – met voortouw bij het ministerie van JenV – een beleidsvisie op de herinrichting van de loterijmarkt voorbereid.
------	---

28. GT: Tennet

Verantwoordelijk DG/directie	GT/Financieringen
Omschrijving inhoud	<u>Algemeen:</u> TenneT (100% eigendom van de Nederlandse staat) beheert het Nederlandse hoogspanningsnet (van 110 tot en met 380 kV) en een aanzienlijk deel van het Duitse hoogspanningsnet (vanaf 220 kV). Daarbij ontwikkelt, bouwt en beheert zij ook landsgrensoverschrijdende verbindingen en netaansluitingen voor offshore windparken. <u>Actualiteit</u> • <i>Invulling Kapitaalbehoefte.</i> TenneT heeft vanwege haar investeringsagenda een forse behoefte aan extra eigen vermogen (totaal €4,75 miljard, eerste tranche per 1-1-2022). Onderzocht wordt nu hoe dit ingevuld kan worden, door een storting van de Nederlandse staat of door een nieuwe aandeelhouder te laten toetreden tot TenneT. Een interessante optie is het toetreden van de Duitse staat als aandeelhouder. In dit kader vinden constructieve gesprekken plaats met de Duitse staat. Voor de zomer is een brief aan de TK toegezeggd. • <i>Onderzoek maatschappelijk kosten.</i> In opdracht van Financiën heeft Advisian een analyse gemaakt van het systeem waarin de investeringen van TenneT in Nederland (op land) tot stand komen en de waarborgen die daarin ingebouwd zijn om de totale maatschappelijke kosten van de investering zo laag mogelijk te houden. Advisian concludeert dat er op dit moment onvoldoende waarborgen in het systeem zitten tegen het risico van te hoge maatschappelijke kosten. • <i>Beloningsbeleid RvB.</i> Het beloningsbeleid voor de rvb van TenneT voldoet als enige staatsdeelneming nog niet aan ons beloningskader. De discussie om het beleid te herijken speelt al sinds 2016. De rvc weigert het beloningsbeleid aan te passen aan ons beloningskader; zij wil een hoger maximumbedrag.
Krachtenveld	• EZK (beleidsdepartement) • ACM (toezichthouder die de tarieven TenneT vaststelt). • EU (harmonisering Europese energiemarkt) • NCTV (borgen nationale veiligheid in toekomstdiscussie TenneT)
Behandeling	In de TK wordt het debat primair gevoerd bij het AO Staatsdeelnemingen.
Ambtelijke beleidsopvatting en	• <i>Invulling kapitaalbehoefte.</i> De kapitaalbehoefte van TenneT is voor een groot deel bestemd voor het Duitse deel van TenneT. Ambtelijk en politiek bestaat er grote terughoudendheid om als Nederlandse staat kapitaal te storten voor het Duitse deel van TenneT. Ook is de financiële exposure van de Nederlandse staat over de Duitse activiteiten door de energietransitie almaar groter geworden. Tegelijkertijd bieden de Duitse activiteiten van TenneT ook meerwaarde voor de Nederlandse publieke belangen. Een oplossing waarin TenneT in Duitsland actief blijft maar waarin toch het risico kan worden afgebouwd, heeft daarom de voorkeur. Een investering door de Duitse staat voldoet daar aan. • <i>Onderzoek maatschappelijk kosten.</i> Voor ons is het van belang dat het op basis van het rapport van Advisian het gesprek wordt aangaan met betrokken partijen over ieders rollen en verantwoordelijkheden in het investeringsproces. Wij willen meer counterveiling power en zelf eerder in het proces betrokken worden om beter zicht te krijgen op de maatschappelijke kosten. • <i>Beloningsbeleid.</i> In 2020 staat de beleidsdoorlichting Deelnemingen gepland. We willen voor die tijd het beloningsbeleid van alle deelnemingen herijken hebben. Voor ons is het duidelijk dat de huidige maximale beloning gelijk moet blijven. De reden hiervoor is dat we die lijn bij alle deelnemingen hebben gehanteerd: matiging van de beloning was het uitgangspunt, gelijk blijven het hoogst haalbare.

29. GT: Schiphol en Luchtvaartnota

Verantwoordelijk DG/directie	GT/FIN, AFEP, IRF
Omschrijving inhoud	Schiphol Group is voor 69,77% eigendom van de Nederlandse staat (beheerd door het ministerie van Financiën), 20,03% van de gemeente Amsterdam en 2,2% van de gemeente Rotterdam. De overige acht procent zijn sinds 2008 in handen van Aéroports de Paris. Er zijn drie actuele besluiten op het gebied van luchtvaart: • De openstelling van Lelystad Airport voor commercieel vliegverkeer. • Groeibesluit Schiphol of LVB2: het toestaan van gematigde groei tot maximaal 540.000 vliegbewegingen op de middellange termijn (tot en met ±2028) in ruil voor een afname van de hinder. Schiphol is nu gebonden aan maximaal 500.000 vliegbewegingen per jaar. • Luchtvaartnota (LVN): de visie van het kabinet op luchtvaart voor de periode 2020-2050. Er worden geen grote beleidskeuzes gemaakt, maar er wordt voorwerk verricht ten behoeve van besluitvorming door een komend kabinet. MIenW stuurt op een snelle goedkeuring door de MR met als doel de LVN voor het zomerreces af te ronden. Het kabinet heeft eerder de besluiten in samenhang geschetst en aangegeven deze besluiten nog deze kabinetsperiode uit te voeren. De openstelling van Lelystad Airport en LVB2 zijn echter geen onomkeerbare beslissingen. De gevolgen van het stikstofadvies voor de luchtvaart van de Commissie Remkes zijn namelijk nog niet definitief in beeld. De gevolgen van het advies voor de LVN zijn beperkt gezien de lange tijdshorizon. IenW werkt momenteel aan de kabinetsreactie t.a.v. het stikstofadvies.
Krachtenveld	De coalitie is, net als de Tweede Kamer, verdeeld over de toekomst van de luchtvaart. VVD, gesteund door CDA, streeft naar een gematigde groei Schiphol en de opening van Lelystad. D66 en CU zijn kritisch. Als aandeelhouder AFKL speelt voor de minister van Financiën het belang van AFKL (zicht op groei) ook een rol. De verdeeldheid in de coalitie en Kamer reflecteert de hevige maatschappelijk discussie over de economische waarde, hinder en klimaatimpact van de luchtvaart.
Behandeling	Behandeling van de LVN staat voornamelijk gepland op de RFEZIL van 28 januari en de MR van 31 januari. Naar verwachting zal de minister van IenW tijdens deze RFEZIL ook sturen op het definitief instemmen met de opening van Lelystad en het Groeibesluit. De kabinetsreactie t.a.v. het stikstofadvies wordt later besproken, wat naar verwachting de besluitvorming zal bemoeilijken. Maandelijks vinden directeurenoverleggen plaats onder leiding van IenW waarbij Financieringen meestal MinFin vertegenwoordigt.
Ambtelijke beleidsopvattingen	• Gezien de maatschappelijke discussie over de toekomst van luchtvaart, maar ook voor de staatsdeelnemingen Schiphol en AFKL, is het van belang dat dit kabinet de richting aangeeft voor de ontwikkeling van de luchtvaart. Een snelle afronding van de LVN en bijhorende besluiten is in dat licht wenselijk. Vordering en besluitvorming op dit dossier draagt eveneens bij aan de discussies rondom AFKL. Met name op het vlak van de staatsgaranties is perspectief op groei van belang voor onze onderhandelingspositie. • Met IenW is afspraak gemaakt dat implementatiekosten voor de LVN door henzelf specifiek gedekt worden en er verder geen additionele claims komen. • Er bestaat bovendien onduidelijkheid over welke partij aan de lat

	staat voor kosten van een op te richten Omgevingsfonds (onderdeel van LVB2). Hier wordt na de behandeling an de LVN verder over gesproken tussen FIN, IenW en EZK
--	---

30. GT: Air France – KLM	
Verantwoordelijk DG/directie	GT/FIN (coördinatie en onderhandeling met Fransen), HDFEZ (onderzoeken AR en ADR).
Omschrijving inhoud	Eind februari 2019 kocht de Nederlandse staat 14% van de aandelen van Air France – KLM (AFKL). De aankoop is gedaan om publieke belangen van Nederland beter te kunnen borgen. <u>Werkgroep:</u> In maart 2019 is een werkgroep gestart, deze wordt geleid door [] en zijn Franse tegenhanger [] die ook bestuurslid is bij AFKL). In de werkgroep worden onderhandelingen gevoerd. Deze onderhandelingen gaan over een breed spectrum, zoals bijvoorbeeld de staatsgaranties van AFKL aan de Nederlandse staat. <u>Onderzoek AR en ADR naar aandelenaankoop:</u> De ADR en de AR doen onderzoek naar de aandelenaankoop AFKL en letten daarbij met name op de potentiële comptabele onrechtmatigheid van de aankoop. Hierbij wordt nauw gekeken naar de manier waarop de kamer vooraf is geïnformeerd over deze aankoop. Dit proces wordt intern gecoördineerd door HDFEZ, daarnaast zijn FIN/BZ/DJZ/Comm/BOA hierbij betrokken. De AR komt op 7 februari met haar nota van bevindingen. Het rapport van ADR komt op 13 maart.
Krachtenveld	<u>Andere departementen:</u> I&W ([] Luchtvaart en Maritieme Zaken) is verantwoordelijk voor het beleid op luchtvaart. Gezien de samenhang van de verschillende onderwerpen in de discussie doet Fin de brede onderhandelingen. Inhoud wordt altijd afgestemd met I&W. Daarnaast is EZK [] aangehaakt vanuit topsectoren. <u>Franse staat:</u> Aan Franse zijde is contact met kabinetchef Moulin en de [] Participaties en zijn team. <u>AFKL:</u> Naast de Franse staat wordt ook gesproken met het bestuur van AFKL (voornamelijk bestuursvoorzitter [] en [] []). AFKL moet uiteindelijk uitvoering geven aan afspraken. <u>KLM:</u> KLM is niet direct betrokken bij de discussies in de werkgroep.
Behandeling	Wekelijks is er overleg op werkniveau met I&W en EZK. Daarnaast vindt geregeld (ongeveer eens in de 6 weken) overleg plaats op hoogambtelijk niveau (TG FIN, [] en W, [] EZK, [] AZ).
Ambtelijke beleidsopvattingen	Bij start van de werkgroep was de verwachting om voor juli 2019 een akkoord te bereiken. Er zijn diverse partijen bij de onderhandelingen betrokken wat het een langdurig en complex proces maakt.

31. GT: Positiebepaling Financiën in de EU	
Verantwoordelijk DG/directie	GT/BFB
Omschrijving inhoud	In de Staat van de Unie kamerbrief, die begin 2019 naar de Kamer is gestuurd en die aangeeft wat de Nederlandse inzet is voor de komende Commissie-periode, zijn relatief weinig (vernieuwende) positieve en proactieve prioriteiten op Financiën-terrein opgenomen. Naar aanleiding hiervan is op verzoek van de Bestuursraad een ambtelijk projectteam gevormd om te bekijken waar taken vanuit economisch/uitvoeringstechnisch perspectief het beste kunnen worden belegd: nationaal of in Europa, en of onze positionering ten opzichte van Europa daarom aanpassing behoeft. "Meer Europa" is na analyse voor een groot aantal onderwerpen een gewenste uitkomst. De belangrijkste bevindingen zijn: - Op fiscaal terrein is voor met name de vennootschapsbelasting en milieubelastingen meer integratie om meerdere redenen wenselijk. Op btw en douanegebied is al sprake van een vergaande integratie, dat is logisch vanwege de sterke samenhang met de interne markt. - Voor de belastingdiensten kan worden geconstateerd dat uitvoeringssamenwerking nu al veel voordelen. Een meer geïntegreerd fiscaal beleid biedt intensievere samenwerking veel efficiëntievoordelen. - Financiële diensten (vooral banken) zijn in de EU reeds verregaand geïntegreerd. Nederland heeft met haar relatief grote financiële sector belang dat op specifieke deelterreinen verdere integratie plaatsvindt (denk aan anti-witwassen). Op andere terreinen bestaat wel het risico dat verdere integratie Nederlandse beleidsruimte wegneemt. Grote stappen naar verdere integratie lijken daarmee niet opportuun. - Op het terrein van de Europese en Monetaire Unie en het Meerjarig Financieel Kader wees de analyse uit dat minder of meer integratie een optie is, maar dat dat niet reëel is als gevolg van de nadelen die het zeer verdeelde EU-krachtenveld met zich meebrengt bij zulke stappen. De uitkomsten zijn zowel in de BR als in een M-staf besproken. Naar aanleiding van die besprekingen worden nu de eerste concrete acties op bovengenoemde terreinen verder uitgewerkt. Deze zullen in de komende periode met de BR worden besproken.
Krachtenveld	<u>Den Haag:</u> Voor zover bekend zijn er geen andere departementen die dergelijke exercities hebben ondernomen specifiek op het terrein van Europa. <u>Brussel:</u> In Europees verband zal de zogenaamde "Conference on the future of Europe" plaatsvinden, startend tijdens het Duitse Raadsvoorzitterschap, en eindigend tijdens het Franse. Nog niet veel is duidelijk over de invulling. Er zal in ieder geval een deel over democratie zijn en een inhoudelijk deel, waar ook FIN onderwerpen aan bod kunnen komen. De Nederlandse inzet wordt gecoördineerd door BZ, vakdepartementen zijn nauw betrokken. Mogelijk kunnen de uitkomsten van het FIN positioneringsproject als input dienen richting de Conferentie. Een en ander zal mede afhangen van de exacte vormgeving

	van de Conferentie.
Behandeling	N.v.t.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Zie inhoud

32. GT: Brexit	
Verantwoordelijk DG/directie	GT/BFB
Omschrijving inhoud	• Naar verwachting wordt in januari het terugtrekkingsakkoord in zowel de EU als het VK geratificeerd. Na januari begint de overgangperiode tot en met 31 december 2020 (met de mogelijkheid tot verlenging met max 2 jaar). Tijdens de overgangperiode neemt het VK niet deel aan EU-besluitvorming, maar blijven alle Europese rechten en plichten gelden. • De Europese Commissie (CIE) zal de onderhandelingen over de toekomstige relatie voeren aan de hand van een mandaat van de Europese Raad (ER), dat in januari vorm krijgt. Het mandaat wordt waarschijnlijk 3 februari door de CIE gepubliceerd en op 4 februari in de Raad Europese Aangelegenheden (REA; onderraad Ministerraad) besproken, waarna de Tweede Kamer zal worden geïnformeerd. • Voor FIN zijn de meest prioritaire onderwerpen tijdens de onderhandelingen het bereiken van soepele douaneprocessen (zie ook specifiek Douanefiche daarover) en tijdige afspraken over equivalentie van financiële diensten. • Markttoegang voor financiële diensten kan op basis van de bestaande equivalentieraamwerken in principe los van een handelsakkoord worden geregeld. Gegeven de relatief grote aanwezigheid van eindgebruikers (pensioenfondsen, verzekeraars, etc.) in NL van de marktinfrastuur in het VK (clearing en beleggingsdiensten/activiteiten), is het voor NL met name op deze terreinen van belang om tijdige duidelijkheid over equivalentie te hebben. • Contingencymaatregelen voor het einde van de overgangperiode blijven een aandachtspunt, die zijn met name relevant in het geval dat er toch geen akkoord voor de toekomstige relatie wordt gesloten, of dat een akkoord een bepaald onderwerp niet of onvoldoende regelt. Het gaat hierbij om maatregelen die al eerder klaar stonden in het geval een no-deal scenario bij het uitblijven van overeenstemming over het terugtrekkingsakkoord zich zou voltrekken (op het terrein van douane, financiële diensten, fiscaal terrein).
Krachtenveld	• Den Haag: Coördinatie van de NL positie richting Brussel verloopt via BZ in nauwoverleg met vakdepartementen. Er zijn wekelijks interdepartementale overleggen, en regelmatig wordt Brexit besproken in de Hoogeambtelijke Commissie EU (HCEU) en REA (Brexit). Belangrijke deps voor FIN zijn LNV en EZK (op Douane, NVWA en diensten terrein) • Brussel: Onderhandelingen zullen blijven verlopen via de CIE (Barnier). In de Raad vertegenwoordigt de PV NL in een specifieke Raadswerkgroep, die rapporteert aan Coreper, welke rapporteren aan de Raad Algemene Zaken en vervolgens en de ER. Tijdens de onderhandelingen zal over de toekomstige relatie zullen vakraden belangrijker worden en zal er dus ook een rol voor de ECOFIN zijn.
Behandeling	N.v.t.

Ambtelijke beleidsopvattingen	Zie inhoud
--	------------

33. GT: Klimaat (actueel)	
Verantwoordelijk DG/directie	GT/BFB
Omschrijving inhoud	Green Deal/Sustainable Europe Investment Plan: Op 11 december 2019 heeft de Europese Commissie de mededeling 'European Green Deal' gepubliceerd. Op 14 januari 2020 volgde een aparte mededeling over het Sustainable Europe Investment Plan. Door middel van het SEIP wil de Commissie 1 biljoen euro aan investeringen mobiliseren in 2021-2030. Dit moet o.a. worden gefinancierd uit de EU-begroting, InvestEU, de Europese Investeringsbank (EIB) en nationale overheden. Het SEIP lijkt grotendeels uit bestaande of eerder voorgestelde middelen te bestaan. Voor Financiën zijn met name de volgende ideeën/voorstellen (op korte termijn) relevant: • <i>Carbon Border Adjustment Mechanism</i> (CBAM; groene invoerheffing). Zie fiche DGFZ: Actueel belastingen EU. • Nieuwe strategie voor <i>duurzame financiering</i> (ligt bij FM), incl. nieuwe financiële standaarden op basis van het Taxonomie-raamwerk, zoals een Europese Groene Obligatie-standaard (verwacht Q3 2020). Dit laatste zou het werk van het Agentschap op het gebied van groene obligaties kunnen raken. • Meenemen van de rol van nationale groene investeringen binnen de Europese begrotingsregels/het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) bij de aanstaande evaluatie van het SGP (zou een SGP-uitzondering of zogeheten "<i>green golden rule</i>" kunnen betreffen). • <i>Just Transition Mechanism</i> (JTM) dat hard geraakte regio's moet ondersteunen bij de transitie en daarvoor 100 miljard euro moet mobiliseren. Dit wordt gefinancierd met extra (nieuwe) middelen (7,5 miljard euro) vanuit de EU-begroting bovenop het Meerjarig Financieel Kader (MFK)-voorstel (het <i>Just Transition Fund</i>, JTF), geld binnen InvestEU en leningen vanuit de EIB. Vergroening ekv-portefeuille: BFB/EKI is in 2019 gestart met het meten van groen in de ekv-portefeuille. In mei/juni 2020 zal hierover aan de Kamer worden gerapporteerd.
Krachtenveld	Den Haag: coördinatie van de NL positie t.a.v. de Green Deal ligt in principe bij EZK, in nauw overleg met vakdepartementen. FIN is op de financieringsaspecten pandbreed (o.a. GT/BFB, GT/FM, DGFZ/AFP, DGFZ/IZV, DGRB/IRF) goed aangehaakt. Binnen FIN is klimaat op veel plekken een thema. Uitdaging is o.a. om v.w.b. EU initiatieven aansluiting te vinden bij het nationale Klimaatakkoord, maar ook om alle initiatieven voor het meten van groen op elkaar te laten aansluiten. Brussel: de Green Deal is overwegend positief ontvangen door lidstaten, maar vragen blijven over de sociaal-economische gevolgen van de transitie en hoe dit wordt opgevangen met financiering.
Behandeling	Den Haag: de Green Deal wordt o.a. besproken in de ACKE/(MCKE) en HCEU/REA. In de TK wordt het debat v.w.b. de FIN onderwerpen primair via het AO Ecofin gevoerd. Brussel: de Green Deal wordt het komende half jaar in diverse Raden besproken, waaronder de Ecofinraad, Landbouwraad, Competeraad, Milieuraad, Transportraad en Energieraad.
Ambtelijke	Green Deal/Sustainable Europe Investment Plan: • <i>Duurzame financiering:</i> Nederland verwelkomt initiatieven van de

beleidsopvattingen	Commissie om de financiële sector verder te verduurzamen. De plannen passen goed bij de NL agenda. Aandachtspunt is dat de plannen ten aanzien van de vergroening van de kapitaaleisen wel risico-gebaseerd dienen te blijven. • <u>"Green golden rule"</u>: Nederland is kritisch t.a.v. een eventuele "green golden rule" (SGP-uitzondering) omdat het SGP primair gericht is op houdbare overheidsfinanciën en het risico bestaat dat een dergelijke regel gebruikt wordt om meer flexibiliteit binnen het SGP te creëren. Verder kan een green golden rule de complexiteit van het SGP vergroten.
	• <u>EU-begroting</u>: In de MFK-onderhandelingen zet Nederland al geruime tijd in op besteding van tenminste 25% van de EU-begroting aan klimaatmitigatie en -adaptatie. Nederland is terughoudend tegenover de voorstellen voor nieuwe eigen middelen ter financiering van de EU-begroting. • <u>Just Transition Mechanism</u>: Het kabinet steunt het principe dat regio's die het hardst getroffen worden door de ingezette klimaat- en energietransitie ondersteund worden. De discussie over omvang, financiering etc. moet in samenhang worden beschouwd met de MFK-onderhandelingen. • <u>Rol EIB</u>: Nederland vindt het logisch dat de EIB een grote rol heeft bij de uitvoering en financiering van het SEIP. Het SEIP sluit aan bij de nieuwe klimaatstrategie en het nieuwe energiebeleid (<i>Energy Lending Policy</i>) van de EIB. Nederland vindt het belangrijk duidelijkheid te krijgen over mogelijke herprioritering van activiteiten van de EIB en of investeringen onder het SEIP onder het huidige leenplafond van 63 mld. EUR jaarlijks gefinancierd kan worden.

34. SG-cluster/DJZ: *Wet openbaarheid bestuur*

Verantwoordelijk DG/directie	De beleidsdirecties waar de stukken zich bevinden. De wet ziet op het openbaar maken van/ beleidsverantwoording over de onderwerpen vallend onder de betreffende ☐ directie. DJZ ondersteunt de beleidsdirecties bij het afhandelen van Wob-verzoeken, met juridisch advies, het opstellen van het Wob-besluit en regie op het proces.
Omschrijving inhoud	Op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) kan iedereen zonder opgave van redenen overheidsinformatie opvragen. Het zijn vaak de media die een verzoek indienen, maar ook burgers dienen met enige regelmaat een Wob-verzoek in. Een Wobverzoek moet betrekking hebben op een bestuurlijke aangelegenheid en zien op informatie neergelegd in 'documenten'. Dit zijn bijvoorbeeld nota's, memo's, brieven, emails, aantekeningen, rapporten en, sinds kort, ook whatsapp- en sms-berichten en concepten. Het doet in zo'n geval niet ter zake of de documenten via een zakelijke of privé account zijn verstuurd: als het betrekking heeft op een bestuurlijke aangelegenheid, valt het onder het verzoek. Uitgangspunt van de Wob is dat de gevraagde informatie in beginsel openbaar moet worden gemaakt, tenzij er bepaalde uitzonderingen gelden. Ieder document moet dan ook apart worden beoordeeld, want de Wob kent diverse uitzonderingen op de verplichting tot openbaarmaking. De praktijk leert dat er meestal één of meerdere uitzonderingen van toepassing zijn op een deel van de gevraagde documenten. In dat geval wordt die informatie in het desbetreffende document niet openbaar gemaakt.
Krachtenveld	Wob-verzoeken komen veelal vanuit de journalistiek en leiden tot media-aandacht. Van belang is aandacht te hebben voor de verhouding met de inlichtingen die al dan niet al verstrekt aan de Tweede kamer op grond van art. 68 Grondwet.
Behandeling	Besluiten worden ambtelijk afgedaan. Over belangrijke of politiek-gevoelige dossiers wordt de bewindspersoon geïnformeerd.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Er is een tendens zichtbaar dat verzoeken steeds omvangrijker worden en meer documenten beslaan, wat een grote werklast met zich brengt, voor de beleidsdirectie alsook de directie Juridische Zaken. Daarmee verdwijnt het doel van de Wob – het publiek verantwoorden van de manier waarop beleid wordt gemaakt – steeds vaker uit beeld. De afhandeling van Wob-verzoeken doet een groot beroep op de onderlinge samenwerking; zonder deze samenwerking valt het doel van de Wob niet te realiseren. Mede daarom is DJZ bezig met verdere optimalisatie van het wob-proces.

35. SG-cluster/DJZ: Inlichtingenplicht Staten Generaal

Verantwoordelijk DG/directie	Bewindspersonen
Omschrijving inhoud	In de Grondwet (artikel 68) is geregeld dat bewindspersonen de verplichting hebben om inlichtingen te verstrekken aan de Staten-Generaal. Met deze inlichtingenplicht wordt uitvoering gegeven aan de verantwoordingsplicht, het is daarmee een belangrijk staatsrechtelijk beginsel. In de praktijk wordt het verkeerd of onvolledig inlichten van de Kamer ook wel een "politieke doodszonde" genoemd. Het parlement kan zijn controletaak namelijk niet uitvoeren indien het niet over de daarvoor noodzakelijke informatie beschikt. Het kabinet spant zich er ook actief voor in om de Kamer goed te informeren zodat zij haar controlerende en medewetgevende taken goed kan uitoefenen. Kamerleden kunnen op grond van artikel 68 van de Grondwet (Gw) mondeling of schriftelijk informatie opvragen. Een bewindspersoon bepaalt in beginsel de vorm van de inlichtingen. De Kamer wordt gewoonlijk bij brief of nota geïnformeerd. De gevraagde inlichtingen worden verstrekt aan de Kamer als geheel. Vervolgens is het aan de Kamer om te beslissen of zij zich voldoende geïnformeerd acht. Indien de Kamer van oordeel is dat dit niet het geval is, kan de Kamer verzoeken om nadere inlichtingen, eventueel in de vorm van documenten. Inlichtingen kunnen alleen aan de Kamer worden geweigerd, indien de verstrekking daarvan in strijd is met het belang van de staat. Deze weigeringsgrond is beperkter dan de weigeringsgronden in de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Als het bijvoorbeeld om informatie gaat die de eenheid van de Kroon en het regeringsbeleid aantasten, mag u weigeren. De minister of staatssecretaris die het voornemen heeft een beroep te doen op het belang van de staat dient dit tevoren aan de orde te stellen in de ministerraad. Inlichtingen kunnen ook vertrouwelijk worden verstrekt aan de Kamer. Het kan echter voorkomen dat de Kamer hier geen genoeg mee neemt: vertrouwelijke verstrekking beperkt immers de mogelijkheid van Kamerleden om die informatie in een politiek debat te gebruiken.
Krachtenveld	De Eerste en Tweede Kamerleden doen met enige regelmaat een verzoek om inlichtingen. BZK is beleidsverantwoordelijk voor de Grondwet. Daarnaast heeft AZ belang bij het hanteren van een consistent kabinetsbeleid. De overige ministeries hebben allen hun eigen problematiek naar aanleiding van kamerverzoeken.
Behandeling	In het CAF-dossier zijn er diverse discussies geweest over het inlichten van de Tweede Kamer. De vaste Kamercommissie Financiën is kritisch op de informatievoorziening in dit dossier. Op 11 februari 2020 vindt er een AO plaats met de minister van BZK en een bewindspersoon van Financiën. In dit debat zal worden gesproken over het algemene kabinetsbeleid ten aanzien van artikel 68 Gw en het specifieke optreden

	van Financiën in een aantal dossiers waaronder het CAF-dossier.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Normaal gesproken kan op een informatieverzoek of kamervragen middels een kamerbrief worden gereageerd. Het afgelopen jaar hebben de Kamerleden echter ook een aantal keer gepersisterd in hun verzoek om specifieke (concept)documenten. Dit leidt tot een complexe discussie omtrent vertrouwelijkheid van specifieke passages met name passages die betrekking hebben op intern beraad. Onder artikel 68 Grondwet is het staand kabinetsbeleid dat stukken die zien op intern beraad geen onderdeel worden gemaakt van het debat met de Kamer. Achterliggende gedachte is dat ambtenaren hun minister in vrijheid moeten kunnen adviseren, zodat alle argumenten voor en tegen kunnen worden uitgewisseld en er zo nodig tegenspraak kan worden geleverd.

35. SG-cluster/DJZ: Koersgevoelige informatie

Verantwoordelijk DG/directie	SG/DJZ tezamen met BVA/Compliance Officer
Omschrijving inhoud	Koersgevoelige informatie (KGI), ook wel voorwetenschap genoemd, komt er kort gezegd op neer dat er beschikking is over bepaalde concrete, niet-openbare informatie die betrekking heeft op een uitgevende instelling, waardoor sprake is van een informatievoorsprong op derden. Als de informatie wel openbaar zou zijn, zou het de beurskoers van de uitgevende instelling significant kunnen beïnvloeden. Een redelijk handelende belegger zou deze informatie waarschijnlijk gebruiken om een beleggingsbeslissing (deels) op te baseren. Op het moment dat sprake is van KGI, gelden er verboden, namelijk: (1) te handelen met voorwetenschap of trachten te handelen met voorwetenschap, (2) iemand anders aan te raden om te handelen met voorwetenschap of iemand anders ertoe aan te zetten om te handelen met voorwetenschap, en (3) voorwetenschap wederrechtelijk mee te delen (tipping off-verbod). Binnen het departement kan KGI aanwezig zijn en daarmee bestaat het risico dat handel met voorwetenschap plaatsvindt. Dit risico speelt met name bij besluitvorming door de minister/staatssecretaris van Financiën, bijvoorbeeld bij aan- en verkoop van (certificaten van) aandelen door de Staat. Dit risico dient geminimaliseerd te worden. In de praktijk wordt, als er een concreet voornemen tot aankoop of verkoop van aandelen is, een interne check gedaan op koersgevoelige informatie bij . Afhankelijk van de uitkomst van de check wordt besloten of de voorgenomen aan- of verkoop namens de Staat doorgang kan vinden. Op dit moment wordt een verdere professionaliseringslag gemaakt voor de KGI-check door het opstellen van een protocol door een uitvoeriger proces vast te leggen waarbij de Compliance Officer en DJZ (en waar nodig een externe juridische adviseur) betrokken zullen zijn.
Krachtenveld	Binnen Financiën is veel informatie aanwezig, hetgeen spanning kan opleveren bij aan- en verkoopactiviteiten van financiële instrumenten namens de Staat. Daarnaast kan KGI spanning opleveren ten opzichte van de Comptabiliteitswet en het budgetrecht van de Kamer. Wetgeving: Europese Verordening genaamd Verordening Marktmisbruik en de Wet op de economische delicten.
Behandeling	Het vraagstuk van KGI speelt als er een voornemen is tot aankoop of verkoop van aandelen die genoteerd zijn aan de beurs of ander handelsplatform. Het protocol zal op korte termijn vastgesteld worden na afstemming met de betrokken directies.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Omdat Financiën wetgeving- en beleid ontwikkelt op het gebied van de financiële markten en integriteit heeft Financiën al te meer een voorbeeldfunctie op dit gebied.

	Daarnaast is het van belang dat conform wet- en regelgeving gehandeld wordt, omdat met voorwetenschap niet gehandeld mag worden. handelen. Als dat wel wordt gedaan, dan kan dit verstreckende gevolgen hebben. De AFM houdt toezicht hier op.
--	--

35. SG-cluster/DJZ: Wet Normering Topinkomens

Verantwoordelijk DG/directie	De WNT valt in zijn algemeenheid onder de verantwoordelijkheid van BZK. Binnen FIN zijn DJZ en BOA adviserend. O&P is signalerend.
Omschrijving inhoud	De WNT normeert het salaris van topfunctionarissen binnen de (semi-) publieke sector. Het doel daarvan is het tegengaan van te hoge bezoldigingen van topfunctionarissen die (grotendeels) uit algemene middelen worden betaald. Topfunctionarissen zijn degenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan (of de laag daaronder) van een organisatie/instelling. Het gaat erom dat een topfunctionaris leiding geeft aan een gehele instelling of organisatie. De WNT is van toepassing op de Rijksoverheid, provincies, gemeenten e.d., maar ook op zbo's (zoals de AFM en DNB) en stichtingen en verenigingen die uit publieke middelen worden gefinancierd, of die een wettelijke taak hebben of een publiek belang behartigen. Voor de Rijksoverheid is in de wet opgesomd wie kwalificeert als topfunctionaris (o.a. en). Politiek ambtsdragers zoals ministers vallen er niet onder, omdat hun salaris in de wet is geregeld. De WNT is <i>niet</i> van toepassing op staatsdeelnemingen. Wel kan bij een deelneming beloningsbeleid worden vastgesteld, maar dit staat los van de WNT. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2020 EUR 201.000,-. Dit is gebaseerd op het ministerssalaris. Ook de ontslaguitkering is gemaximeerd. WNT-gegevens moeten jaarlijks openbaar gemaakt worden. De accountant (binnen de Rijksoverheid: de ADR) controleert de gegevens en heeft een meldplicht bij onregelmatigheden.
Krachtenveld	Bij Financiën geldt de WNT voor de De vakminister, waaronder de instelling/organisatie valt kan in uitzonderlijke gevallen een hogere bezoldiging voor een bepaalde functie/benoeming dan de WNT-norm toestaan. Dit dient vooraf afgestemd te worden met de minister van BZK en voorgelegd te worden aan de ministerraad. Deze verzoeken worden kritisch beoordeeld. Gehonoreerde uitzonderingsbesluiten zien bijvoorbeeld op de bestuurders van de DNB en AFM, zij vallen onder de WNT, maar er is een uitzondering van toepassing
Behandeling	Juridische vragen binnen FIN over de (uitleg van de) WNT worden behandeld door DJZ. Besluiten over de uitvoering van de WNT worden door BOA en DJZ afgestemd en ter goedkeuring voorgelegd aan de minister.
Ambtelijke beleidsopvattingen	geen

36. SG-cluster/DJZ: Organisatie- en mandaatbesluiten

Verantwoordelijk DG/directie	Directie Juridische Zaken voor het kerndepartement; Organisatie & Personeel van DGBD voor de Belastingdienst.
Omschrijving inhoud	De taken van de verschillende directoraten-generaal, directies en afdelingen binnen het kerndepartement staan vastgelegd in het Organisatiebesluit Ministerie van Financiën 2020. De precieze bevoegdheden van ambtenaren (met name directeuren-generaal, directeuren en afdelingshoofden) staan geregeld in het Mandaatbesluit Ministerie van Financiën 2020 en het bijbehorende mandaatregister. De Belastingdienst heeft daarnaast zijn eigen organisatie- en mandaatbesluit.
Krachtenveld	Er is besloten de besturing van de Belastingdienst te versterken en drie nieuwe directeuren-generaal aan te stellen. Douane en Toeslagen worden afgesplitst van de Belastingdienst en krijgen een eigen . DJZ heeft de lead in het proces om deze wijzigingen vast te leggen in de organisatie- en mandaatbesluiten.
Behandeling	Grote wijzigingen in de organisatie moeten vooraf gaan door een Organisatie- en Formatierapport (O&F-rapport). In dat rapport staat beschreven welke organisatorische wijziging gewenst is. In sommige gevallen is betrokkenheid van de Ondernemingsraad vereist. Vervolgens worden de wijzigingen verwerkt in het organisatie- en/of het mandaatbesluit. Aangezien de besluiten ministeriële regelingen zijn is een handtekening van de minister en publicatie in de Staatscourant hiervoor vereist. Wijzigingen en toevoegingen in het mandaatregister geschieden door een handtekening van de leidinggevende van de gemandateerde. DJZ coördineert dit en stelt een standaardformulier hiervoor op.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Geen

36. SG-cluster: Verhaal en Koers	
Verantwoordelijk DG/Directie	SG-cluster: Eenheid O&P
Omschrijving inhoud	[] is opdrachtgever van het gehele programma, () O&P is opdrachtnemer (programmacoördinatie organisatieontwikkeling), leden van BR zijn ambassadeur van een thema. De inhoud vindt u in bijgevoegde 'position paper' en 'infographic'. Hieronder de toelichting op proces en aanpak. Gestart als twee trajecten: 1) Verhaal en 2) de nieuwe HR-visie: de Koers. Deze trajecten vormen nu één volwaardig programma Verhaal & Koers van Financiën. Hierin zijn drie lijnen te onderscheiden, namelijk: 1. Wie wij zijn en wat ons verbindt met daarin de missie en kernwaarden; 2. De stappen die wij zetten in goed werkgeverschap met daarin de nadruk op werkdruk en talentontwikkeling; en 3. Onze ontwikkelopgaven op het gebied van innovatie, leiderschap, diversiteit en inclusie, buitenwereld. Het onderscheid in de drie lijnen helpt bij een gerichtere aanpak. Zo hebben wij inmiddels een herschreven en ingekorte missie en geduide kernwaarden. Deze moet worden uitdragen en wordt onze corporate story. Goed werkgeverschap gaat om de organisatiehygiëne en het structureel aanbieden van goede basisvoorwaarden om de beste financiële werkgever van Nederland te worden. Bij de ontwikkelopgaven ligt de nadruk op de gezamenlijke duiding en via dialoog bepalen waar wij als Financiën heen gaan en hoe wij dit doen op de voor ons relevante thema's.
Krachtenveld	• SCOPE. Het Verhaal en de Koers fungeren als paraplu voor het gehele ministerie van Financiën. De aanpak vanuit het programma concentreert zich echter wel met name op het kerndepartement. In de Bestuursraad is afgesproken dat de Belastingdienst de principes van Verhaal en Koers omarmt maar, vanwege de omvang en complexiteit, haar eigen implementatietraject loopt. De top 50 is wel beide keren uitgenodigd en aanwezig geweest bij de Leiderschapsdagen. Daarnaast wordt op meerdere thema's nauw samengewerkt met de Belastingdienst. • AMBASSADEURS. Elk lid (m.u.v. [] van de Bestuursraad is ambassadeur van een thema. Onder ambassadeur wordt richtinggevend boegbeeld bedoeld. Momenteel is [] FZ ambassadeur Innovatie, [] RB Leiderschap, [] Diversiteit & Inclusie, [] BD Buitenwereld, [] Werkdruk, en de HD FEZ Talentontwikkeling. • FASE. De afgelopen periode lag de nadruk op ontwikkeling van onze visie en inhoudelijke richting. Dit heeft geresulteerd in de twee bijlagen. De volgende fase is de combinatie van de centrale en decentrale aanpak. Dat wil zeggen: verder concretiseren van de inhoudelijke lijn en het in de praktijk brengen door in de teams met de thema's aan de slag te gaan. Steeds meer programma-activiteiten worden in het reguliere werk geborgd dan wel, of in combinatie, in de P&C-cyclus.
Behandeling	Voorstellen vanuit de bovengenoemde drie lijnen en in het bijzonder de ontwikkelopgaven komen terug in de Bestuursraad en de informele Bestuursraad. [] de eenheid O&P is opdrachtnemer en heeft periodiek overleg (tweewekelijks) met [] die opdrachtgever is voor het programma.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Verhaal en Koers zijn onlangs in de Bestuursraad geweest en de jaarplannen 2020 (ontwikkelopgaven en goed werkgeverschap) zijn eerder met de ambassadeurs afgestemd. De BR erkent de noodzaak van Verhaal en Koers en kan zich vinden in de aanpak. De eerste signalen uit

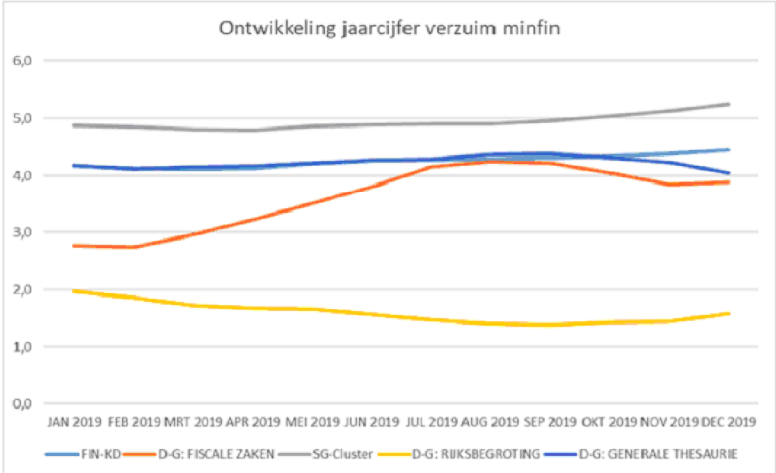
	de resultaten van het medewerkersonderzoek 2020 bevestigen dit beeld breed. Waarbij we adviseren om de aanpak op werkdruk te intensiveren.
--	--

36. SG-cluster: Medezeggenschap MinFin	
Verantwoordelijk DG/Directie	SG-cluster: Eenheid O&P
Omschrijving inhoud	De medezeggenschapsstructuur van MinFin ziet er als volgt uit: <i>1. Het overleg met de vakbonden in het Decentraal Georganiseerd overleg Financiën (DGO Fin)</i> - Het DGO Fin is ingesteld in 2017 naar aanleiding van aanbevelingen Commissie Onderzoek Belastingdienst. Daarvoor hadden Kerndepartement en Belastingdienst ieder hun eigen overleg met vakbonden. - Het formele overleg DGO Fin wordt voorgezeten door [] is plaatsvervanger. Het technische overleg wordt voorgezeten door [] De DGBD en Concerndirecteur DGBD/O&P zijn ook bij het overleg aanwezig. - Onderwerpen in dit overleg zijn met name reorganisaties en rechtspositionele regelingen. Daarnaast zijn onderwerpen als cultuur, veiligheid en doorstroommogelijkheden bij met name het DGBD voor vakbonden belangrijke onderwerpen om continue aandacht voor te blijven vragen in het overleg. <i>2. Het overleg met de ondernemingsraden</i> - In juni 2019 hebben bij heel MinFin OR-verkiezingen plaatsgevonden en is een nieuwe OR-structuur van start gegaan. De structuur is in een bijlage weergegeven. [] is bestuurder van een tweetal ondernemingsraden binnen MinFin: de Departementale OR MinFin (DOR MinFin) en de OR van het Kerndepartement (OR KD). [] is plaatsvervanger voor het overleg met deze ondernemingsraden. <i>2.a DOR MinFin</i> - MinFin-brede onderwerpen worden behandeld op de tafel van de DOR MinFin. De DOR MinFin bestaat uit 10 leden vanuit de GOR DGBD en 5 leden vanuit de OR KD. - De grote(re) onderwerpen die momenteel op de tafel van de DOR minFin liggen zijn: resultaten MO 2019, implementatie WNRA, adviesaanvraag O&F-rapport Onderzoeksbureau Integriteit Financiën, convenant bestuurder – DOR, de (mogelijke) veranderingen bij de Belastingdienst. <i>2.b OR KD</i> - Aangelegenheden die uitsluitend het Kerndepartement raken, worden behandeld op de tafel van de OR KD. - De OR KD heeft ook een aantal onderdeelcommissies (OC's) ingesteld: OC Generale Thesaurie, OC DG Rijksbegroting, OC DG Fiscale Zaken, OC SG-Cluster/AFEP, OC SG-Cluster/ADR, OC SG Cluster/Domeinen Roerende Zaken. Gesprekspartners voor de OC's zijn [] van betrokken onderdeel. - Voorbeelden van onderwerpen die momenteel op de tafel van de OR KD liggen zijn: diverse adviesaanvragen O&F-rapporten, resultaten medewerkersonderzoek 2019 voor Kerndepartement, aandacht voor DRZ/deellocatie Soesterberg, huisvesting (Korte Voorhout 7), flexibel/thuis werken, benoemingen. <i>2.c OR-en DGBD</i> - Het DG Belastingdienst, dat i.t.t. andere DG-en mandaat heeft voor

	het opstellen van personeelsbeleid en een aantal organisatie- en formatieveranderingen voor zijn onderdeel, kent daardoor een eigen OR-structuur met als hoogste OR-orgaan de GOR DGBD met als bestuurder Belastingdienst. DGBD kent naast de GOR DGBD onderliggende OR'en: negen voor de primaire processen binnen Uitvoering en één voor de ondersteunde afdelingen.
Krachtenveld	- Zowel het DGO als de DOR MinFin zijn voor Financiën overleggen die nog niet zo lang bestaan: het DGO sinds 2017 (evaluatie in 2020) en de DOR MinFin sinds zomer 2019 (evaluatie 2021). - KD en BD moeten samenwerken en werken aan vertrouwen, zowel aan bestuurderszijde als aan medezeggenschapszijde als tussen bestuurder en medezeggenschap. - De actualiteit is van invloed op de dynamiek van de overleggen. - Externe stakeholders zijn de vakbonden: - AmbtenarenCentrum/NCF - FNV Overheid - CNV Overheid - CMHF - Met name medewerkers bij DGBD zijn georganiseerd; in geval van collectieve (rijksbrede) acties bij vakbonden vinden deze vaak ook plaats bij BD.
Behandeling	<i>DGO Fin</i> 14x technisch overleg + 7x formeel overleg op jaarbasis. <i>DOR MinFin</i> 6x technisch overleg + 6x formeel overleg. De DOR is nog zoekende naar wie ze afvaardigen voor het technische overleg met bestuurder. <i>OR KD</i> 7x technisch overleg + 7x formeel overleg Het technisch overleg vindt plaats tussen (plaatsvervangend) bestuurder en het dagelijks bestuur van de OR. Ondersteuning en advisering van bestuurder wordt vanuit SG-cluster/O&P geleverd.
Ambtelijke beleidsopvattingen	

36. SG-cluster: Integriteit	
Verantwoordelijk DG/Directie	SG-cluster: Eenheid O&P
Omschrijving inhoud	Het vertrouwen van de burger in de overheid staat en valt met de integriteit (professioneel handelen) van haar medewerkers. Het vertrouwen van de burger in onze medewerkers is daarbij van groot belang en daarmee ook de constante aandacht voor integriteit binnen onze organisatie. Tevens is vanuit de buitenwereld aandacht voor integriteit, bijvoorbeeld ten aanzien van de regelgeving en behandeling van klokkenluiders. Misstanden moeten vrijelijk gemeld kunnen worden en op een juiste manier opvolging krijgen. Naar aanleiding van de motie Omtzigt en Ladders² is aan de Tweede Kamer toegezegd de richtlijnen van de Raad van Europa voor de bescherming van klokkenluiders volledig te implementeren bij de Belastingdienst. In het eerste kwartaal van 2020 zal hiertoe een kader voor de Belastingdienst worden geïmplementeerd waarin de bescherming is opgenomen wanneer vermoedens van misstanden publiekelijk worden gemaakt. Volgens het organisatiebesluit 2020 draagt de Eenheid O&P zorg voor een samenhangend integraal integriteitsbeleid en het initiëren, regisseren en het toezien op een adequate uitvoering van dit beleid binnen het ministerie van Financiën. In het Strategisch Integriteitsplan Financiën 2019-2023 staan de kaders waarmee wij binnen het gehele ministerie uitvoering geven aan het integriteitsbeleid met als focusgebieden: • Voorbeeldrol leidinggevenden (ethisch leiderschap) • Bewustwording • Personeelszorg • Governance • Communicatie In het jaarplan staan de concrete doelen en activiteiten in relatie tot bovengenoemde focusgebieden.
Krachtenveld	Ernstige integriteitsschendingen (ook bij de Belastingdienst) worden door het kerndepartement behandeld. De zwaarste sancties worden ingevolge het mandaat uitgevoerd door de .
Behandeling	O&P/ARMI & Control schakelt rechtstreeks met de en de bewindspersonen. Periodiek besteedt de bestuursraad aandacht aan integriteitsonderwerpen, bijvoorbeeld casuïstiek.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Integriteit is een van de kernwaarden. Wij werken zorgvuldig, open, eerlijk en zijn aanspreekbaar op onze verantwoordelijkheid. We werken op basis van wederzijds vertrouwen, zijn onpartijdig, houden rekening met elkaar en met de samenleving.

² Kamerstukken II, 2019-2020, 31 066, nr. 534.

36. Medewerkersonderzoek en verzuim	
Verantwoordelijk DG/Directie	SG-cluster: Eenheid O&P
Omschrijving inhoud	<i>Medewerkersonderzoek</i> In de afgelopen periode is onder 34.970 medewerkers van het ministerie het tweejaarlijkse Medewerkersonderzoek (MO) gehouden. Dit is het eerste gezamenlijke MO geweest onder alle medewerkers van het ministerie. Kerndepartement en de Belastingdienst hebben gezamenlijk gewerkt aan een set vragen en de verdere aanpak. Hierbij is ook rekening gehouden met de verzoeken van de medezeggenschap. Het is goed om te zien dat ruim 22.600 medewerkers aan dit onderzoek hebben meegewerkt. Met een respons van 63% geeft het onderzoek een representatief beeld waaraan betekenisvolle conclusies kunnen worden verbonden en van waaruit we als ministerie de komende tijd gaan werken aan verdere verbetering. <i>Verzuim</i> In de concernrapportage 2019 is een ziekteverzuimcijfer per peildatum 31 augustus 2019 opgenomen van 6,1% bij het ministerie van Financiën. Dit cijfer ligt boven de Verbaannorm (2,2%). Onderstaand de ontwikkeling van het jaarcijfer verzuim (excl. het DG BD). Overall beeld is dat het ziekteverzuim de afgelopen tijd onvoldoende is verbeterd.  De eenheid O&P laat aanvullend een onderzoek uitvoeren naar de oorzaken van het hoge verzuim en brengt handelingsperspectieven in kaart.
Krachtenveld	Het hoge verzuim is al langere tijd (periodiek) onderwerp van gesprek binnen departement en BD.
Behandeling	Notities over deze onderwerpen komen met regelmaat terug in Bestuursraad en Bedrijfsvoeringsberaad en verzuim is onderdeel van 4MR.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Werkdruk, herstelbehoefte en verzuim blijven voor zowel het Kerndepartement als de corporate diensten van de Belastingdienst de komende tijd aandachtsgebieden. We zien daarbij ook een relatie met het ziekteverzuim dat in algemene zin hoger is dan ten tijde van het vorige medewerkersonderzoek en een stijgende lijn laat zien. Het is niet ondenkbaar dat het verzuim verder oploopt wanneer werkdruk en herstelbehoefte niet verbeteren.

36. Cultuur	
Verantwoordelijk DG/Directie	SG-cluster: Eenheid O&P
Omschrijving inhoud	De afgelopen jaren zijn er diverse onderzoeken geweest naar de cultuur binnen Financiën (en daarmee ook de Belastingdienst). Denk onder meer aan de Commissie onderzoek Belastingdienst (COB), verantwoordingsonderzoek Algemene Rekenkamer, en diverse ADR-rapporten. Cultuur is een belangrijk vernieuwingsonderwerp voor het hele ministerie van Financiën en mede daarom onderdeel van het Verhaal en de Koers van Financiën. Grofweg blijkt dat de cultuur binnen Financiën gekenmerkt door een hoge mate van deskundigheid en professionaliteit, maar dat we ons kunnen ontwikkelen op het reflectief en lerend vermogen met als doel het ontwikkelen van begrip voor de verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Ministeriebreed spelen op hoofdlijnen de volgende acties en ontwikkelingen: <i>Samenwerking kerndepartement-Belastingdienst</i> De samenwerking is een belangrijk speerpunt. Er zijn de afgelopen jaren verschillende initiatieven geweest om de samenwerking te verbeteren. Momenteel loopt er een traject vanuit de eenheid O&P waarbij ongeveer 60 medewerkers betrokken zijn vanuit zowel kerndepartement en Belastingdienst. Zij reflecteren op de samenwerking langs verschillende thema's. Doelstelling is om ook op directeursniveau dit jaar op de onderlinge samenwerking te reflecteren. Daarnaast zal in aanwezigheid van de ambtelijke top van het ministerie en de Belastingdienst, en de staatssecretaris(sen), twee kennissessies over cultuur georganiseerd worden door de eenheid O&P met als doel te leren van vergelijkbare cultuurtrajecten bij andere organisaties (in ieder geval KLM) in het voorjaar van 2020. <i>Kerndepartement</i> Vanuit de eenheid O&P wordt actief ingezet op het vinden van de juiste balans in mensgericht en taakgericht leiderschap, het versterken van het reflectief en lerend vermogen van het departement en meer aandacht voor talentontwikkeling. Veel van deze activiteiten komen terug in het Verhaal en de Koers van Financiën. <i>Belastingdienst³</i> De afgelopen jaren is de visie op Cultuur en Leiderschap binnen de DG Belastingdienst ontwikkeld, mede naar aanleiding van een aantal aanbevelingen van de Commissie Onderzoek Belastingdienst (COB) uit januari 2017, waarbij ook aandacht is voor de managementstijl en cultuur binnen de Belastingdienst. In september 2019 heeft de vorige staatssecretaris het opgestarte traject een <i>boost</i> gegeven door de benoeming van cultuur tot vierde pijler binnen de aanpak 'Beheerst Vernieuwen'. Cultuur is hierdoor één van de vier belangrijkste vernieuwingsonderwerpen (naast Personeel, Sturing en beheersing, en ICT) van de Belastingdienst en beoogt het bereiken van een andere cultuur. Er is een bestedingsplan noodzakelijk om inzet op cultuur te kunnen intensiveren. De planning is om in de voorjaarsbesluitvorming van 2020 het bestedingsplan gehonoreerd te hebben. De eigenaar ondersteunt het belang van het bestedingsplan.

³ Momenteel vindt (politieke) discussie plaats over de inrichting van de aansturing, structuur en cultuur van de Belastingdienst, zie Kamerbrief: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/01/11/kabinet-versterkt-aansturing-belastingdienst>

	Momenteel loopt er een extern onderzoek (Deloitte) onder alle medewerkers naar de huidige cultuur binnen de Belastingdienst (uitgezet 8 januari 2020). Het doel van het onderzoek is te komen tot bruikbare interventies en handelingsperspectief om (dagelijks) aan cultuur te werken, zodat gedrag en handelen echt veranderen. Over de uitkomsten van het cultuuronderzoek wordt de Tweede Kamer geïnformeerd. Daarnaast kunnen de uitkomsten van het externe onderzoek, tezamen met de uitkomsten van het medewerkersonderzoek 2019 en de FNV-enquête, aanleiding zijn om de cultuuraanpak te herijken in Q2 2020. Een ander onderzoek dat in het kader van de intensivering genoemd moet worden is het ADR-rapport over ongeschreven regels, dat in het kader van het jaarplan 2019 van de Belastingdienst is uitgevoerd. Het rapport beschrijft de ongeschreven regels onder de hoogste managementniveaus van de Belastingdienst en de onderdelen die vanuit het Kerndepartement samenwerken met de Belastingdienst. Het rapport is gedeeld met de Tweede Kamer. Opdrachtgevers waren [] en de []. Het rapport bevat aangrijpingspunten voor het versterken van cultuuraspecten. De aanbevelingen van het rapport worden gezamenlijk opgepakt en krijgen een plek in bestaande programma's. Een externe klankbordgroep van gezaghebbende deskundigen zal de Belastingdienst gedurende de looptijd van het cultuurprogramma een spiegel voorhouden. Tot slot heeft de vorige staatssecretaris toegezegd aan de Kamer om alle leidinggevenden van de Belastingdienst een ontwikkelassessment te laten doen (1500 ongeveer). Ook de minister van Financiën heeft in zijn brief van 11 januari 2020 aan de Tweede Kamer⁴ het belang van het Cultuurprogramma van de Belastingdienst onderschreven. Cultuur blijft dus een van de belangrijkste vernieuwingsonderwerpen en zal daarom ook een centrale plek krijgen in de ontvlechting. De praktische invulling aan de drie DG's om verder uit te werken, in nauwe afstemming met het Kerndepartement.
Krachtenveld	Tweede Kamer, kerndepartement-Belastingdienst
Behandeling	Cultuur Financiën heeft veel raakvlakken met het Verhaal en de Koers. Daarnaast vormt cultuur de vierde pijler van het vernieuwingsprogramma 'Beheerst Vernieuwen' van de Belastingdienst. Deze pijler heeft daardoor bijzondere aandacht van de Tweede Kamer. In de Voortgangsrapportages wordt over de vierde pijler aan de Tweede Kamer gerapporteerd. De eenheid O&P adviseert – in afstemming met HDFEZ / EA - [] als eigenaar en indien nodig de bewindspersonen.
Ambtelijke beleidsopvattingen	Cultuur Financiën (en daarmee ook de 4^e pijler cultuur Belastingdienst) is een zeer belangrijk, omvangrijk en complex thema, en wordt gezien als een fundamentele hefboom voor een aantal gewenste oplossingen. Er zijn de afgelopen periode mooie stappen gezet, maar tegelijkertijd zijn ook veel verbeteringen (nog) te realiseren. Belangrijk is om vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid aan verdere verbeteringen te werken en te realiseren dat hier meerdere jaren voor nodig zijn.

⁴ Kamerbrief 'Versterken besturing Belastingdienst' (11 januari 2020)

36. MPP / Kengetallen	
Verantwoordelijk DG/Directie	SG-cluster: Eenheid O&P
Omschrijving inhoud	Het doel van een Meerjarige personeelsplanning (MPP) is om inzicht te geven in hoeveel medewerkers wanneer nodig zijn met de juiste competenties om de organisatiedoelen te kunnen realiseren en welke O&P-interventies daartoe nodig zijn. De MPP is een continu ontwikkelend instrument, gebaseerd op de opgave van de directies/DG'en. Op basis van de MPP stellen directies/DG'en een opleidings- en wervingsplan op, dan wel bij. In 2016 is Financiën gestart met het opstellen van een MPP. De focus lag op inzicht in de kwantitatieve personeelsbehoefte. In het meest recente MPP (2019-2023) is gestart met meer kwalitatieve duiding en het vergroten van de mogelijkheden om het MPP als sturingsinstrument te gebruiken. Hoewel het MPP een periode van vijf jaar bestrijkt, maakt Financiën jaarlijks een nieuw versie waarin vier jaar vooruitgekeken wordt. De MPP is vanaf 2020 onderdeel van de reguliere P&C-cyclus. Daartoe worden de MPP's (op basis van een werklastanalyse) van de directies van het DG BD uiterlijk 1 april opgeleverd. De MPP's worden verwerkt in een rode draden analyse en is (concept) input voor het MPP FIN. Deze input vormt in combinatie met de informatie van het kerndepartement het MPP FIN, welke vóór de zomer wordt afgerond. <u>MPP 2019-2023</u> <i>Kerndepartement (incl. ADR en DRZ)</i> • In omvang stabiele onderdelen; • Met name bij DGRB en GT een sterk verloop van 15-20%; • Uitdaging: nieuwe goede medewerkers aantrekken en investeren in het binden en boeien (werkbeleving voorop) van onze medewerkers; • In het takenpakket geen ontwikkelingen die vragen om andere kwalitatieve formatie; • Gesignaleerde ontwikkelingen zoals digitalisering, samenwerken en meer in verbinding met de samenleving vragen om een andere manier van werken en andere competenties; • Het is steeds meer van belang dat medewerkers werkzaam in beleidsfuncties voldoende kennis hebben van de uitvoering en dat medewerkers in de uitvoering vroeg betrokken worden bij beleid. <i>DG Belastingdienst</i> • De relevante technologische ontwikkelingen evolueren in een snel tempo en dat vraagt om een adaptieve organisatie en medewerkers; • De achterliggende jaren was er een grote uitstroom gecombineerd met een groeiende formatie van de DGBD. Het resultaat was een enorme instroomopgave. Door het dalend formatieve kader en een wat lagere uitstroom na 2020 zal de instroomopgave de komende jaren weliswaar afnemen maar onverminderd van belang blijven. • In 2020 gaat DGBD zo'n 2150 nieuwe medewerkers werven. In de daaropvolgende jaren gaat het eveneens om vele honderden nieuwe collega's. Na 2023 stijgt het aantal naar verwachting weer tot ruim boven 1000. • Naarmate technologische ontwikkelingen zich sneller voltrekken zal het steeds lastiger worden de juiste ICT'ers te werven en aan de organisatie te binden; • Aandacht gevraagd voor de menselijke maat.

Integrale aanpak

De belangrijkste sleutels om de komende jaren een goede personele bezetting te realiseren, gericht op stabiliteit, continuïteit en kennisbehoud, zijn voor het ministerie van Financiën:

- Professionalisering van de werving en selectie
- Intensivering van leren en ontwikkelen
- Leiderschap en cultuur
- Specifieke doelgroepen

Deze sleutels vormen speerpunten van ons personeelsbeleid. Door ze te koppelen aan de thema's uit de Koers van Financiën, de met elkaar samenhangende focuspunten van het Strategisch personeelsbeleid Rijk 2025 (SPB Rijk) en Beheerst Vernieuwen (Belastingdienst) ontstaat een integrale aanpak.

Cijfers

Dit zijn de personele kengetallen uit het MPP 2019-2023 (m.u.v. de cijfers inzake de Wet Banenafpraak en Quotumwet). In Q1 2020 wordt een notitie geschreven met daarin de ministeriebrede personele kengetallen van 2019, met peildatum 31-12-2019. T.z.t. wordt de BR hierover geïnformeerd.

Formatie

Gebaseerd op de laatst vastgestelde budgetbrief van 2019 (MPP)

	2019	2020	2021	2022	2023
DGRB	217	233	233	212	212
GT	212	210	210	210	210
DGFZ	151	152	152	152	152
SG-cluster	1.163	1.174	1.171	1.168	1.160
DGBD	30.027	29.465	28.863	28.498	27.856
Totaal	31.769	31.233	30.628	30.240	29.589

Bezetting in fte en aantal medewerkers

Peildatum 30-09-2019 (MPP)

	Aantal fte	Aantal mw's
DGRB	255	265
GT	234	237
DGFZ	152	158
SG-cluster	1.065	1.107
DGBD	28.838	30.609
Totaal	30.544	32.376

Man/vrouw-verdeling, gemiddelde leeftijd en prognose verlooppercentage

Peildatum 30-09-2019 (MPP)

	Man/vrouw-verdeling	Gemiddelde leeftijd	Prognose verloop-%
DGRB	52,5% / 47,5%	35,4	22%
GT	57,0% / 43,0%	39,2	15%
DGFZ	51,9% / 48,1%	42,0	8%
SG-cluster	59,1% / 40,9%	45,7	10%
DGBD	61,8% / 38,2%	49,4	4-7%

Wet Banenafpraak en Quotumwet

Peildatum 31-12-2019

	Norm minimaal 2,14%
KD	48,9 FTE ⁵ (norm minimaal 53,8 FTE)
DGBD	341,5 FTE (norm minimaal 897 FTE)
Totaal	390,4 FTE (norm minimaal 950,8 FTE)

Vrouwen in managementfuncties FIN

Het % vrouwen dat een ABD-functie bekleed in 2019 voor Financiën is 33,6% 9 (MPP)

	Man	Vrouw
Topmanagers	45	15
ABD-managers	25	20
Topmanagementgroep	3	2

⁵ Inclusief 2,4 FTE uitgestelde plaatsingen/registraties die in januari 2020 pas konden plaatsvinden, door een tijdelijke stop van registratie in P-Direkt in de periode november-december 2019.

	Totaal	73	37
	Etnische diversiteit (stand 31-12-2018)		
		Nederlands	Niet-Westers⁶
	Schaal 11-14 KD	86%	7%
	Schaal 11-14 BD	88%	6%
	Schaal 15+ KD	90,7%	1,3%
	Schaal 15+ BD	90,8%	1,2%
Krachtenveld	Min BZK, Kerndepartement-Belastingdienst		
Behandeling	• Toets MPP's directies BD door Cd O&P • Rode draden analyse en concept input MPP FIN gaan besluitvormingsproces DGBD in (driehoek O&P en DTBD) • MPP FIN gaat naar BVB ter bespreking		
Ambtelijke beleidsopvattingen			

⁶ Niet-westers: Persoon met als migratieachtergrond een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije.

⁷ Westers: Persoon met als migratieachtergrond een van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, en Indonesië en Japan.